

UNA ENQUESTA (*)

Els intel·lectuals i Europa

Existeix un esperit europeu? Aquest es-
perit és més que una entitat, és a dir una
realitat vivent? — He llegit el vostre qües-
tionari. Permeteu-me que us digui que hi
he respost, per endavant, en el meu recent
volum: *Quinze anys de combat*. Les vostres
preguntes es refereixen a l'Europa aïllada,
o distingida, de la resta del món. Us de-
claro netament que no us segueixo per
aquest camí; no puc enfocar un esperit

de l'esperit no tenen el dret d'abstreure's
superbament dels moviments socials i po-
lífics. Formen un equip en la confederació
del treball humà, una arma especial; allò
que Stalin, després, ha dit amb una fór-
mula lapidària: *els enginyers de les àni-
mes*. No han pas d'atribuir a llur arma
una superioritat, que no té, sobre les armes
de llurs companys proletaris, sense els quals
no serien res. L'objecte d'acció dels uns

Romain Rolland a Moscou, contemplant la «Desfilada de la Joventut» a la Plaça Roja. A la dreta, A. Arossev, president de la Societat de les Relacions Culturals amb l'Estranger. A l'esquerra, Mme. Rolland i Litvinov

que es restringeixi a Europa. No dic pas
que l'europeisme no pugui ésser l'estadi
més pròxim de l'evolució humana i que no
marqui una etapa més avançada que la de
la nació. Però ja som uns quants que l'hem
superada; no tornarem pas enrera. Veiem
massa bé que l'europeisme, a hores d'ara,
sota les diverses formes que revesteix, és
la màscara d'un nou nacionalisme més
perillós, perquè agrupa grosses forces i in-
teressos més voraçs i els arma contra la
resta del món. Posant-se, s'oposa. I pel
sol fet que es proclama, provoca instantà-
niament la formació de dos o tres agrupaments
rivals: Panàsia, Panamèrica, que no de-
ixaran d'anar seguits de Panàfrica; en
aquest moment mateix es cova, està a punt
de néixer. És sota la invocació hipòcrita de
la comunitat europea, la crida a les armes
de deu pobles contra uns pobles enemics,
el que amb les seves pròpies mans hom
ha creat...

Em refuso a barrejar-hi la meua veu...
Tota l'experiència de la meua vida m'ha
conduït a reconèixer la identitat en tots
els països dels mateixos temperaments de
pensament. Totes les formes del pensament
s'internacionalitzen actualment; entre Euro-
pa, Àsia i Amèrica es fa un bescanvi in-
interromput de mètodes científics, de dis-
ciplines o de doctrines metafísiques o reli-
gioses, com de sistemes econòmics i socials.
I sembla que, per exemple, el món mongol
i musulmà de l'Àsia Central, que hom hauria
cregut immobilitzat, s'hagi ràpidament
transformat a hores d'ara sota l'activa pro-
paganda soviètica i per les profundes mu-
tacions econòmiques que hi operen els seus
enginyers, els seus agrònoms, els seus ar-
tesans, d'una gegantina organització com-
ercial i industrial. Tot és moviment, el món
sencer està en fusió. No anem a fer uns
mons amb supernacions, on la fosa es re-
fredi i torni a formar blocs separats. No
pot haver-hi Internacional sinó universal.

L'intel·lectual té un paper a exercir en la
formació d'aquest esperit europeu i per tant
ha d'abandonar la seva posició tradicional
de «clerc»? — Deu anys després de la guer-
ra, en què havia abdicat com els seus con-
freres, Julien Benda es va adonar de fer
el procés dels «clercs» que han trait. S'ha
fabricat un ídol de l'esperit la independèn-
cia del qual no corre cap perill, car es re-
fusa a tota incursió en el domini del real,
on arriscaria de trobar-se agafat entre els
focs dels combatents. Aquest esperit regna
sobre el món glaçat de les idees abstractes,
sense aplicació en la pràctica. No destorba
pas els amos actuals; i fins aquests l'encor-
ratgen de bon grat: car els jocs dels estetes
i dels sofistes de la intel·ligència no aplicada
distreuen els ulls dels badoos de l'arena on
es decideixen els destins dels pobles. No
diré mai prou l'aversió que m'inspira aques-
ta idolatria de l'esperit «in abstracto» que
el desarraïa del sòl on pren vida, i que,
ensem, dels riscos i les responsabilitats
del real, el desvia de la saba puixant sense
la qual no és més que larva fastigosa. Que
aquesta idolatria sigui conscient o no, entra
en les combinacions dels amos actuals de
la política; aquests l'encoratgen. Sóc el
cambiò més que ningú de la independència
de l'esperit, que permet de dominar el camp
de batalla, però no admeto pas de veure's
dispensat d'actuar. Quan es vol de debò,
s'actua millor. S'ha d'actuar. Els servidors

i dels altres ha d'ésser el mateix: instaurar
una humanitat més justa, més lliure i més
ordenada.

Que l'intel·lectual no es desinteressi d'a-
questa acció! Faria mal fet de pretendre-
ho, car no té pas més que el més humil
dels seus germans el dret de desdenyar en
profit de l'esperit les realitats materials que
són el suport i la condició primera de l'es-
perit. Fins si li plau individualment de
comprar la seva independència espiritual per
un ascètic renunciament, no té el dret d'ex-
igir aquest renunciament de la gran massa
dels seus germans, que no poden trobar
en l'esperit el mateix recurs contra la ru-
desa de l'existència. Abans que res, cal dis-
minuir llur misèria.

La meua experiència dels darrers vint
anys m'ha ensenyat que no hi ha error
més greu que oposar, com correntment es
fa, un pretès realisme de l'acció a un irri-
sori idealisme del pensament. De fet, el
veritable interès d'una nació està sempre
d'acord amb el veritable sentit de la jus-
tícia i dels valors permanents de l'esperit.
No és a títol d'idealista intel·lectual que com-
bato el xovinisme guerrer. És a títol de
realista, que veu en el nacionalisme i el
militarisme els pitjors enemics de llur propi
poble, els que encongeixen la seva intelli-
gència, els que li treuen tota la sang, per
a l'única preparació de la guerra, i que, tot
preparant-la, la provoquen, cal obliguen
els altres pobles a preparar-la. Si fos cert
que els intel·lectuals fossin, com tenen pro-
pensió a dir-ho, el cervell en relació a la
resta del cos, fóra el cas de recordar-los
l'apòleg de Meneri Agrippa: Què poden
fer aquests cervells sense els membres?

Aquest temps és esquerp, cruel, carregat
de devastacions, però és puixant i fecund.
Destruïu, renova. Deixem avui de costat
les preocupacions estrictament europees.
Hem de lluitar amb els ideals antics, els
deus morents i mortífers i amb els milions
d'esperits sense ulls que els serveixen cega-
ment. Hem de fundar uns deus nous i una
nova humanitat. Només ho podem a canvi
de l'energia més intensa i d'un enter sac-
rifici.

L'europeu serà l'home nou que veiem
néixer en diversos punts del continent?
L'Europa serà feta pels intel·lectuals o nai-
xerà de certes necessitats econòmiques? —
Respostes les dues primeres preguntes, les
dues darreres em semblen sense objecte. És
clar que, per mi, no hi ha cap raó de pensar
que l'home nou sigui de preferència euro-
peu. He vist a l'Índia i a la Xina tipus
superiors de l'home nou. Igualment en po-
den aparèixer en totes les races alliberades
i arribades a un cert grau de cultura (i per
què no hi arribarien totes elles?) Quan
parlem de la nova humanitat que s'edifica
a la U. R. S. S., no pensem un instant
a qualificar-la d'europea. No n'és pas gens,
o n'és tant com asiàtica i fins i tot africana
(per què no?). En un bellíssim poema del
jove escriptor Kornilof—*La meua Africa*—,
es veu un negre combatre i morir al cap
de batallons de l'Exèrcit Roig, per «la nos-
tra Rússia», per «la nostra pàtria soviètica»,
i un jove rus que, fascinat per aquest exem-
ple, vol també combatre i morir per «la
seua Africa», «per la nostra Africa»... I és
aquesta la característica de l'home nou,
aquesta total eliminació del prejudici de-
gradant de les grans races humanes. A l'es-
túpido racisme del suboficial Hitler estret de
front, l'home nou oposa el seu humanisme
universal, sense distinció de races, sense
distinció de classes—el *Weltarbeiter*—, el
Treballador del Món.

ROMAIN ROLLAND

(Copyright Opera Mundí)

(*) Vegi's MIRADOR des del n.º 356.

Els Dijous — Blancs

ROGÈLIA

Rogèlia, tot i comparèixer entre les altres
germanes a la llotja de la sala de ball,
s'asseia, per ésser la més gran, a l'últim
terme, com volent significar que no l'anes-
sin a treure, però ja fos per la seva mirada
malenconiosa o per la lanara desvalguda
que li queia damunt la nuca, el cert era
que gairebé sempre trencava dansa. El que
no creia ningú és que s'arribés a casar,
perquè les més joves l'estalnaven amb un
peu més bufó i l'empallidien amb unes gal-
tes més enceses.

El dia de Cap d'Any tornava al poble
un home que l'havia deixat de jove per
anar-se'n a Suïssa amb uns comerciants de
vins i unes quantes fórmules enològiques;
s'hi establia un lustre després i, a còpia
d'importar bocois, arrebocava una fortuna.
La vida del seu país natal, a través de la
llunyania, se li presentava notablement car-
regada: per Pasqua Florida sentia talment
les caramelles sota mateix de la seva fines-
tra; per la Festa Major s'imaginava uns
gegants com una catedral i uns bastons i
diablers molt plàstics; per Nadal volia una
greixonera de terrissa amb un gall femo-
neal desbordant un pam, i per Cap d'Any
repentia pels seus dímtes: «Any nou, vida
nova», fins que decidí plasmar l'apoteogna.
I trobant-se al sarau, es fixà en Rogèlia.
Un amic li advertí:

—Ja saps que és una noia de baixa ex-
tracció?

I total, perquè, de petita, havia servit els
plats a l'hostal, sense anar gaire a escola,
però aquests antecedents encara li feren grà-
cia i l'endemà es presentà a casa la Rogè-
lia amb un brillant formidable que produí
un enlluernament general. L'enveja de les
coñexences es traduí amb la dita: «Els di-
ners ho poden tot», cada vegada que Rogè-
lia sortia amb el seu promès, i esdevingué
un desfici d'enraonies el matí que un cupé
i mitja dotzena de factons s'aturaven da-
vant el domicili de la núvia.

El temps, no obstant, esborrà els orígens,
i en tanta de manera, que a vila i a tota
la rodalia no hi hagué després senyora més
alta i ben posada que Rogèlia: la gent de
cara i ulls es feia un honor d'ésser visita
d'ella; les associacions benèfiques es dispu-
taven la seva presidència; les dames solli-
caven el seu parer sobre la moda i per
altres motius menys fútils i, de tant en
tant, acollia, bella i magnífica, un canonge
emparentat amb el seu marit, la qual cosa
es sabia de seguida que a la barana de la
galeria volien els mantius de seda.

El patronat per la rejecció dels bons cos-
tums no tingué més remei que portar Rogè-
lia dintre la seva junta consultiva, i una
de les seves primeres intervencions fou pro-
pugnar per l'acoblament de les parelles dis-
còles, corcs temibles de la societat.

L'encimbellament de Rogèlia es completà
amb l'elecció del seu espòs per a diputat
a Corts. Com que s'havia tornat dura d'oida,
no sentí cap dels blames dels adversaris
del seu home i considerà que tots els co-
mentaris que es feien per carrers i places
eren llauzangers. Aquella mica de defecte fi-
sic li augmentà encara l'arrogància i en
desfilars, extraordinàriament elegant, dintre
darrera situació li valgué l'apadrinament
d'una bandera i, entre músiques i passes
fermes, llegí un discurs amb clara dicció
i emoció encomandada.

Rogèlia pogué celebrar les noces d'argent,
i quan li mancaven pocs anys per a en-
calçar les noces d'or, perdé el senderi i la
paraula, però si se la contrariava, engegava
un reneç sec, enmig del natural escàndol
de la llar augusta. El seu únic nét, cinquè
any de batxillerat, en donà una explicació:

—Això, és el subconscient!

MIRADOR INDISCRET

Record de bons tractes

Es molt conegut el tracte especial que re-
ben els periodistes que treballen als diaris
del senyor Pich.

No solament els sous pequen per escassos,
sinó que les altres ganguetes del periodisme
— passis, etc. — sovint no arriben a mans
d'aquells per als quals foren creades.

Molts d'aquests periodistes ja s'hi han res-
signat i consideren els periòdics del senyor
Pich com un lloc a propòsit per a esperar
millors temps. Altres, en canvi, no s'hi resig-
non i esperen, esperen...

Quan, per a respondre millor al to que
donaren al partit radical les noves aporta-
cions de gent d'upa, fou anunciat que el
senyor Pich faria un nou diari que substi-
tuiria *El Progreso*, hi hagué a la casa una
expectació que va transformar-se en espe-
rança, així que fou conegut el nom del nou
diari.

—Renovació!—va dir un dels redactors
de la casa—. Per fi ha arribat l'hora de
viure d'una altra manera. Alguna cosa arri-
barà també als que fem *El Día Gráfico* i
La Noche.

«Renovació» que no renova

Al cap de poc de sortir aquest diari del
senyor Pich, òrgan del partit radical i reflex
de l'aspecte que havia de pendre el grup amb
la incorporació de gent de diners, hom va
veure que la renovació no seria efectiva. Les
coses seguien de la mateixa manera i els
pobres periodistes continuaven essent els màr-
tirs sovint sense fe.

El periòdic no ha aconseguit arrelar-se,
i no solament no ha influït perquè fos reno-
vada la situació dels dos diaris piquiponians,
sinó que ni tan sols han estat renovades les
condicions de vida dels redactors del propi
diari. La *Renovación* no ha estat vista en-
lloc, si no és en la categoria del senyor Pich,
que, de cop i volta, es trobà governador ge-
neral de Catalunya, president de la Gene-
ralitat i alcalde de Barcelona.

Final poc elegant

Conseqüència del tripijoc armat amb mo-
tiu de la descoberta i publicació de l'afer
del straperlo, el senyor Pich ha restat dis-
tanciat dels seus correligionaris del partit
radical.

En veure's sol—ja ho deia el clàssic que
en els dies tempestuosos els homes resten
sols—, el senyor Pich no s'ha volgut resig-
nar i ha decidit suprimir el periòdic òrgan
del partit radical a Catalunya. Qui vulgui
diaris, que se'ls faci, haurà pensat.

Així, des de cap d'any, segons tenim en-
tès, ja no sortirà *Renovación*.

Una frase càustica

Quan el senyor Pich decidí que ja no sor-
tís més *Renovación*, hom es trobà que la
cosa havia d'ésser comunicada a la direc-
ció i als redactors del diari tan nou i, ai!,
ja tan decrepít.

Es cregué que no calien gaires miraments
ni gaires fórmules.

Per telèfon va ésser comunicat a l'Ami-
chatis, director de *Renovación*, que el diari
ja no sortiria sinó tres dies més, és a dir
fins a cap d'any.

L'Amichatis va respondre al senyor Pich,
també, naturalment, per telèfon:

—Eso no se debe comunicar así, por telé-
fono y con tan poca anticipación. A un di-
rector de diario no se le despide así, a no
ser que se le encuentre con las manos en un
straperlo.

Política culinària

Gil Robles es trobà, diumenge darrer, en
un compromís, perquè tant En Cirera com
En Jaumar el volien a dinar. Com que l'home

no es podia partir en dos, decidí anar a oír
missa a can Jaumar i dinar a can Cirera.

Aquesta prelatió, però, no plagué a algunes
japs, sempre atentes als més petits detalls.
Es el que deia la senyora Ibarrola:

—Bah, yo creo que hubiese comido mejor
en casa de Jaumar. Uí, con la posición que
tiene!

«Panem et circenses»

La crema i nata de les japs es situà a
l'escenari de l'Olympia amb la més gran
naturalitat del món, a desgrat que darrera
el teló de fons hi havia les gàbies dels lleons.

—Con tamaño domador, quién dijo mie-
do!—cridava la senyora de Delás.

Posant-se a tò

La *Veu* empra, aquests dies, un llenguat-
ge molt marcial, segurament per tal de con-
trarestar els efectes del *Jefe*. Diumenge ma-
teix, en lloc d'anomenar «illustre líder» a
En Cambó, li deia «Cabdill» tres o quatre
vegades i encara parlava d'«exèrcits discipli-
nats».

En Bulart i Rialp ho justificava:

—Som o no som oportunistes?

Un àngel volador

Arran del famós article d'en Ferran Sol-
devila, En Manuel Brunet s'esforça a apa-
rèixer un llepaflis:

—Si jo només faig ironies! El meu humor
és perfectament britànic!—deia per l'Ateneu.

—Es veu que ja no es recorda del carro
d'escombraries que li feu retirar En Ven-
tosa!—observà un redactor del segon team
de *La Veu*.

Els grans oradors

En una reunió de les que es celebraren a
Barcelona per a organitzar la campanya pro-
prietat industrial, prengué la paraula el
senyor Coll, de la fondada darrera de regi-
dors de l'Ajuntament barceloní.

Es referia a la necessitat d'anar tots junts
per a triomfar i en aquests moments de la
peroració digué:

—...perquè si ens unim estretament, jo us
asseguro que tinc l'esperança que guanyem...

L'espanta-clients

Exposició d'En Joan Serra a Can Parés.
La sala, plena de gent admirada de la pin-
tura magnífica del nostre amic.

Al mig d'aquella, el pintor Castedo, que
no s'amaga de dir que és comunista, parla
en veu bastant alta dels esdeveniments.

Serra s'acosta al grup i tocant l'espantlla
a Castedo li diu:

—No m'espantis els clients, eh?

Avantatges

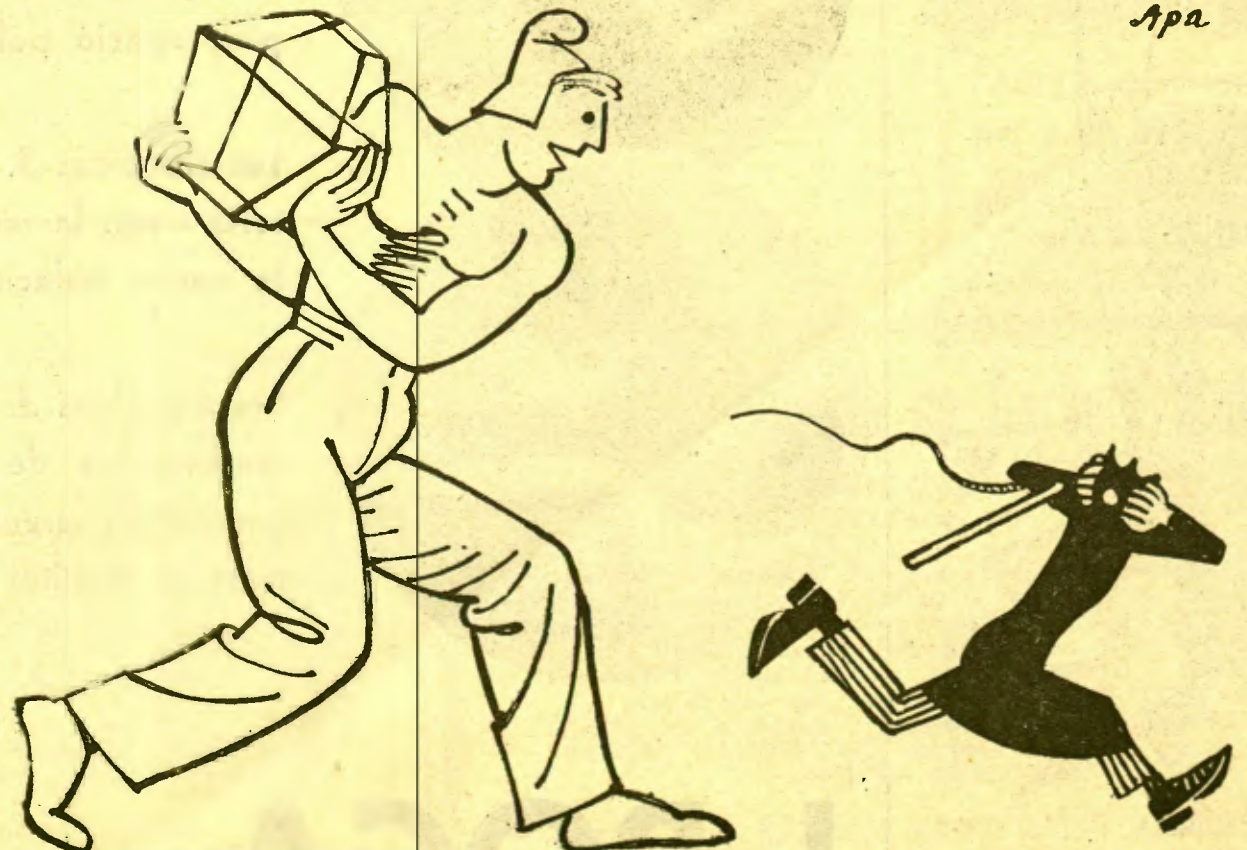
L'escultor Viladomat conversa amb uns
amics sobre determinats avantatges de l'ar-
tista pintor en relació amb els escultors.

—Un exemple—diu Viladomat—: els pin-
tors amb quatre pomes poden fer una tela.
I encara poden permetre's el luxe de men-
jar-se el model. En canvi, nosaltres...

La propaganda

La gran propaganda que es féu del
concert que el violinista Yehudi Menuhin
donà recentment al Palau, tingué la virtut
de crear un ambient propici a tota mena de
suspires. No és d'estranyar, doncs, que
en sortir del Palau, després del concert, el
genial Menuhin, alguns s'expliquessin els
aplaudiments que li dedicaren molts entu-
siasmes d'aquesta previsora manera:

—Deu tractar-se del servei exterior de
clac. Aquests manàgers són tan fins...

PERSPECTIVES

Durant la confecció d'aquest
número s'ha produït una altra
crisi. I van quantes?

ARRI, ARRI, CAVALLET...

24.378 "coolies" de "rickshaw"

Libertat intel·lectual

Fa poques setmanes moria, com saben els nostres lectors, Alfred Vallette. Ara, el *Mercure de France*, fundat per ell, i que durant prop de cinquanta anys dirigí i administrà, li ha dedicat un número d'homenatge.

D'un dels treballs continguts en aquest número, el de John Charpentier, encarregat de la crítica de novel·les de la revista, extraiem aquestes declaracions que Vallette li havia fet:

«Cal que un director deixi tota llibertat als seus redactors, tota llibertat intel·lectual, ben entès. Només ha de jutjar-los pel talent... Els meus lectors no sempre han comprès això molt bé. A alguns d'ells els ha passat de reprotxar-me de publicar, d'un número a l'altre, articles d'opinions contràries sobre un mateix assumpte. Jo els hauria volgut donar de costat... Informar el públic, ajudar la seva educació desveltant el seu sentit crític, quin objecte més alt ambicionar?»

«Paul Souday se'm va queixar, una nit, en un àpat en què estàvem de costat, d'haver estat posat en ridícul pel *Sottisier*. Em va demanar el nom del titular d'aquesta rúbrica. —No hi ha ningú afectat particularment a aquesta — vaig respondre-li—. Abonats i lectors participen en la seva constitució. Ha passat que s'hi citessin frases manllevades als articles dels meus col·laboradors mateixos —.»

Citem aquesta opinió perquè, amb algunes diferències imposades pel divers estat de maduresa de França i de Catalunya, podríem establir un paral·lel entre la conducta seguida al *Mercure de France* i a MIRADOR.

En les nostres pàgines, també, tret d'alguna excepció de caràcter més aviat polític, els redactors i col·laboradors frueixen d'amplia llibertat intel·lectual, i per això s'ha donat sovint el cas — i es donarà, volem creure-ho, moltes vegades més — d'haver aparegut articles defensats punts de vista contraposats, sobretot en matèries «opinables», com són la majoria de les que es tracten en aquestes pàgines.

Podria acusar-se'ns de confusionisme, si no comptéssim que la llibertat, en totes les democràcies, té les seves limitacions, baldament només siguin d'ordre formal, i si no comptéssim també amb la ductilitat i intel·ligència dels nostres lectors, prou capaços d'apreciar el que són opinions dels redactors i col·laboradors — d'un cert fons comú que els fa possible conviure en les mateixes pàgines — i el que pot ésser criteri de MIRADOR, que té ben poca cosa de dogmàtic. Si se'ns vol dir que som una «capella», ens ho deixem dir, a condició que se'ns reconegui que és una capella on poden coexistir moltes creences. No diem que hi càpiga tothom, perquè «tothom» és enemic de la intel·ligència i del bon gust.

I dels records de Paul Fort continguts en l'esmentat número del *Mercure*, traduem la següent conversa:

«—Com Tal, Tal i Tal Altre han obtingut aquesta gran situació en la literatura? — preguntava un jove arribista a Vallette.

—Treballant molt.

—Jo em voldria fer un nom de pressa.

—Paciència! La majoria dels escriptors que em rodegen han tardat vint anys i més i tot a «fer-se un nom»... com vós dieu. Però no fou aquesta llur preocupació dominant. Es per això, d'altra banda, per què van fer-se'n un...»

«He sortit de casa, m'he llevat, una hora massa tard. El carrer de Txao-Pao-Sau és quasi desert. Les tavernes i els cabarets ja són tancats. Una hora abans, a les quatre, això bullia, la circulació era intensa, els meus companys, els meus competidors, que no estaven tan cansats com jo, hauran pescat, segurament, els darrers clients, aquelles notes plenes d'alcohol que són els mariners americans, o alguna *poluski gel* (1) del Merlot Blanc. Però jo estava cansat, rebentat, les cames no em podien aguantar més, la post del pit se m'esqueixava...»

«A veure, avui, si pescaré més clients que ahir. Per anar bé hauria de fer, almenys, tres pessetes rodones. Dues pel propietari del vehicle i una per mi. Amb trenta pessetes cada mes, els de casa ja tindriem resolt el problema de l'arròs.

«Al Plaza Hotel tothom dorm. Aquest *sichh* de la porta és un pinta: quan un client demana un *pousse-pousse*, crida i tria els companys que li donen deu cèntims. Jo no puc fer-ho, el meu jornal és molt petit...»

«La *lue du Consulat* (rue du Consulat) també és deserta... Els comerciants encara han d'obrir les botigues. Tot això és dels francesos. Allà veig un soldat amb el fusell a la mà. És un annamita, es coneix pel barret en forma d'ombrella. Els criats dels *tailans* francesos, quins tipus més repugnants! He d'afuixar el pas i passar pel seu costat ben a poc a poc, perquè no es pensi pas que vull escapar-me i ell tingui temps de veure la placa enganxada al carrer. Pago contribució, jo, com els automòbils i puc córrer lliurement, en totes les direccions, per la Concessió Francesa! Ja el tenim ací, l'imbecíl, i hem de somriure amb amabilitat...»

«No veig una ànima, a tot el llarg del carrer. Puc passar pel mig, sóc l'amo. No tinc competidors, i aquest carrer és lleuger, amb les rodes engomades, el coixí blanc, tou, net, els braços lluent, les molles noves... és el vehicle més lleuger de tot Xina! No fa gens de calor, amb aquest ventet del Sud que m'infla la camisa i m'acaricia el dors i el pit.

«Trencarem cap a l'Avinguda Joffre. Potser hi trobaré algun rus dels grossos que

s'ha retardat al Club Militar; aquests són bons clients, no lloguen mai automòbils, però fan trotar de pressa! *Txop, txop!*

«Bo! Ja en veig un altre. És més jove que jo, però no sap trotar com jo, es veu de lluny, posa tota la planta dels peus a terra, no té ritme, ni joc de peu, pobre xicot! És un cavallet sense experiència, sense entrenament. Ara ens creuarem; avi-

pot pendre una posició còmoda en el seient... Si la gent ho sabés... Però som 24,378. La competència és grossa. Després hi ha els automòbils, els maleïts automòbils, els tramvies, els autòmibus.

«Té! Ja sóc al Hai-Alai, on juguen aquells bascos fornits amb una cistella a la mà i una pilota forta com un roc. El vespre hi hauré de treure el cap, cap allà les vuit, a veure si carrego algun xinès d'aquells que no se'n mouen mai i aposten per Teodoro (Teodoro) i Ulquidi (Ulquidi). Si tingués la sort de carregar un jugador de Hai-Alai... *Txao! Txao!* Són esplèndids aquests xicots!»

«M'arribaré fins a Sicawei. Pel camí potser trobaré algú que va a missa a la catedral dels jesuïtes... Encara no fa xafigor i aquest carrer és lleuger, silenciós, amb les rodes engomades, els braços lluent, el seient tou, net.

«Arri, arri, cavallet! Ací no faré res. Hi arriba el tramvia. Aniré tot xino-xano a la Concessió Estrangera, porto enganxada la placa del Consell Municipal, i em deixaré veure en alguns carrers de Xapei, també porto la placa del meu país; el meu carrer pot anar pertot arreu!»

«Xapei! Xapei! Sóc a casa meua. Això és el cel! Aquests carrers són estrets i mal empedrats; el sol no és llis i tou com el del carrer de Nanquin, allà baix, a la Concessió Estrangera, però ací els automòbils no m'empipen, i la gent és franca, simpàtica, senzilla, oberta. Mira: els botiguers ja han obert. Lao-Tè, el cara picada, ja ha tret els ocells. Ocells! Si tingués temps m'aturaria a contemplar aquests ocells una bona estona. Lao-Tè és un home feliç al costat dels seus ocells! M'agradaria de criar aquests cossets fins i delicats, péixer-los, acariciar-los, besar-los el bec, sentir-me'ls, pessigoljeant, entre la camisa i el pit, mirar-los, veure'ls; amb aquest batec d'ales i aquests saltirons, dintre la gàbia...»

«Arri, arri, cavallet!

«Atenció! Sempre per l'esquerra del carrer. La circulació és intensa i els *sichhs* em miren, m'espïen i em volen atrapar i pendre'm la placa de la Concessió Internacional; si ho aconseguissin, el meu camp de trot restaria limitat a la Concessió Francesa i a Xapei. He sentit dir que els anglesos apallissen els germans dels *sichhs* a l'Índia, i els *sichhs* ens apallissen a nosaltres, a Xina, pagats pels anglesos. Atenció! Sempre per l'esquerra del carrer.

«Aquests autos; aquestes màquines sorolloses, escandaloses, que passen rabents a frec de les rodes del meu carrer... *A-hà! O-hà! Hui-là!* He de cridar fort: la meua veu és ofegada pel soroll del klaxon dels automòbils. Els meus camarades sí que m'entenen: *Lei-là!, hui-là!* Jo vinc!, pas!

aparta't! Els autos em volen pendre el carrer, sorollosos, brunzents, amb les seves quatre rodes. Ens volen treure del mig del carrer, arreconar-nos als costats, ajudats pels *sichhs*. Fracassaràn: som 24,378.

«El rellotge de la Duana marca les deu. Fa cinc hores que corro i no he carregat ningú. Els molls són plens. Si trobés un estrangere acabat d'arribar... Aquests preferixen el *lickxa* (*rickshaw*) a l'automòbil. Es veu que no han estat mai a Xina, els costa de pujar al carrer i d'asseure's bé; paguen com cal, són generosos, donen vuitanta o noranta cèntims. Els estrangers que fa anys que viuen a Xanghai, en canvi, donen vint cèntims pel trajecte més llarg, de Nantao a Xapei; de Sicawei al Bund, ens donen vint cèntims i alguna puntada de peu a les anques...»

«*Lickxa! Lickxa!*

«A Xapei?

«Pesa molt aquesta caixa?

«Porteu-la damunt dels genolls.

«Es lluny. Cinquanta sapeques...»

«Vint! No, no.

«Quaranta.

«Trenta. Deixem-ho a trenta, no és car...»

«Vint. (Els meus 24,377 competidors m'espïen i em pendrien el client.) Vint? *Txao! Txao!*

«Es lluny, Xapei, i aquesta caixa pesa molt, tant com aquest xinès gros. Trencaré pel carrer de Nanquin. Vint sapeques... i aquesta caixa! La gent de la meua raça regateja, regateja, però m'estimo més carregar aquest home i aquesta caixa, a un preu fixat per endavant, que no pas un d'aquells estrangers que et fan trotar amunt i avall i al final et tiren deu cèntims i si protestes criden un *sichh* o un annamita, que et fan marxar a cops de porra.

«*Lei-là, hui-là!* Pas, aparta't!, que porto un xinès gros i una caixa a Xapei. *Txop, txop!*... De pressa! Pas, aparta't! que aquest home i aquesta caixa porten pressa.

«No sé pas d'on trec tanta suor, en tinc la roba ben xopa. El sol estava aquest beum del carrer i tinc els peus escaldats. Si tingués temps m'aturaria a reposar o m'arribaria fins a casa a mullar-me la cara i el pit amb una tovallola ben calenta. Quan vegi un dipòsit públic de te, si no hi ha gaire gent, hi ficaré tota la cara, així em refrescaré una mica.

«No fa un alè d'aire. Aquest carrer que separa Nantao de la Concessió Francesa és una fornal.

«*Lickxa! Lickxa!*

«On anirà aquest estranger? Ha dit *go*, que vol dir, ara, marxa. Quan cridi *stop* m'he de parar de seguida. Atenció, atenció! A cada cruïlla m'he de girar per veure si m'assenyala el carrer de la dreta o el de l'esquerra. Si no fa cap gest vol dir que he de seguir en línia recta, avant, de dret avant, com els diables del meu país. On anirà aquest home? Encara no sento *stop*... Avant! Avant! Arri, arri, cavallet, que encara no diu *stop*. Ja hem travessat el Su-xú i seguim Bubbling Well enllà i encara no sento *stop*... Anirà a Xapei, aquest estranger? Avui portaré tothom a Xapei, vaja! *Stop*... No, no ha dit *stop*. Atenció! Atenció! Aquest soroll d'autos no em deixarà sentir si l'estranger diu *stop*. Si ho diu i no ho sento em donarà un cop de peu a les anques o un cop de bastó a l'espatlla. *Stop? Stop? Stop!* Ara... Deu cèntims? Deu cèntims? Deu cèntims! M'ha donat deu cèntims, aquest gos estranger, per un trajecte de tres quarts d'hora, a bon trot! Crido perquè tothom se n'assabenti.

«*Ai-là!* Brrrr... Ja hi sóc... No he pogut frenar a temps. Ja tenim ací el *sichh* barbut...»

«Perdoneu-me. He vist tard el senyal de parar. Perdoneu-me, senyor. No em prengueu la placa... Pel Budà de Pulú, no arrenqueu la placa del meu vehicle! Oblideu el reglament, senyor, aquesta vegada. Us juro que no he pogut frenar a temps... Jo sempre he obeït immediatament les vostres ordres, sempre... Si voleu, preneu el coixí i us donaré trenta cèntims si me'l torneu. Trenta cèntims, *Kumscha* (2), senyor *sichh Kumscha, savy?* (3).

«Els ulls em fan pampallugues amb aquests llums vermells, blaus, grocs, del carrer de Su-xú. És l'hora més perillosa. Autobusos, automòbils, tramvies, 24,378 *lickxes*... un no sap per on passar. *Lei-là, hui-là!*

«Atenció! Ull viu! Pas, aparta't! *Lei-là, hui-là!* Quina olor més bona surt d'aquests restaurants... Olor d'arròs i greix de porc... *Lei-là, hui-là!*

«*Lickxa! Lickxa! Lickxa!* Això pesa, pesa. Els ulls se m'apaguen... aquesta vermellor! *Stop?* Ha dit *stop?*

«Reposaré aquí.

«Les aigües brutes de l'Uang-pú són plenes de vaixelles de guerra, de cargos, de sampanes. Els mariners omplen les barcases. Com troten, els meus camarades, Bund amunt i avall! *Hui-là, hang-là!* Aquests descarregadors del moll ja pleguen, se'n van a sopar. Jo hauria d'esperar, almenys, la sortida dels cinemes, quan el rellotge de la Duana marqui la una. *Lickxa! Lickxa!* Ca! Aquesta dona és una *poluski gel*, també va molt amunt i avall, a peu, sense pneumàtics. No puc,estic rebentat. El meu germà va durar sis anys, els aguantaré jo, pobre de mi, amb aquests pulmons que se m'esqueixen, amb aquest cor que em pica al coll, amb aquestes cames que em fan figa?»

«No has pensat mai, tu, *poluski gel*, que passeges pel moll, amunt i avall, el teu carrer de penes, sense pneumàtics, que potser seria millor que ens tiréssim de cap a l'Uang-pú, nosaltres i el nostre *lickxa?*»

Savy? Si no, pregunteu-ho a qualsevol dels 24,378 *coolies* que tiren els *rickshaw* o *pousse-pousse* de Xanghai.

RAMON PEI

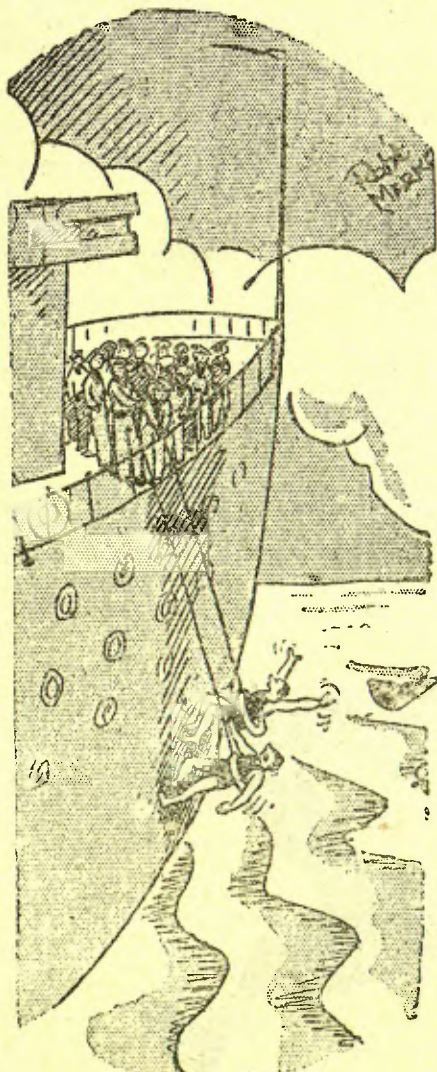

Ramon Pei en rickxa

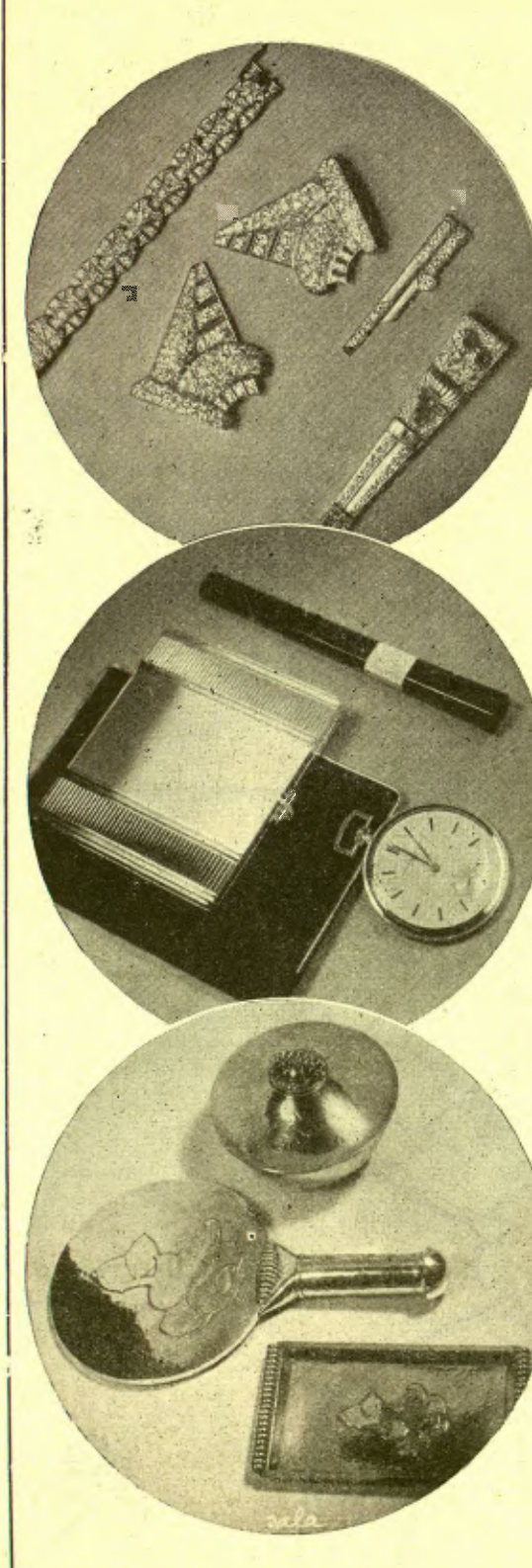
varé el pas, i veurà com el meu trot té ritme, agilitat, empena. Veus, infeliç, com es fa això? Aprèn, home, d'aquest company teu, d'aquest competidor teu! El meu trot és impecable, lleuger, imprimeix al carrer una marxa sense batzegades, regular, mantinc els braços invariablement a la mateixa alçada, arran de les espatlles, així el viatger

—M'han dit que buscaves un caixer?
—Dos: el que tenia i un de nou!
(Ric et Rac, París)

—Deixeu-nos estar! Estàvem fent la travessia del Canal!
(Everybody's Weekly, Londres)

Alegria de les festes...

PREOCUPACIO PELS REGALS

L'alegria de les festes que s'atansen comporta una preocupació pels regals.

Les creacions J. ROCA - joieria, rellotgeria, argenteria - són la resposta definitiva que heu d'oposar a la vostra indecisió i als vostres dubtes.

Les creacions J. ROCA - perfectes i amb la marca inesborrable de la distinció - representen una gran gamma de preus i una varietat d'objectes dins una mateixa qualitat insuperable i única.

J. ROCA JOIER • Passeig de Gràcia, 18

(1) *Poruski girl*: dones russes emigrades, taxi-girls, serventes, etc.
(2) En anglès: *pidgin*, propina.
(3) D'origen portuguès: compreneu?, sabeu?, enteneu?

DESPRÉS DEL VEREDICTE DE TRENTON

Qui és B. R. Hauptmann

El recurs ha estat rebutjat. La suprema magistratura dels Estats Units ha confirmat la sentència dictada pel Tribunal de Trenton. Per tant, el proper dia 13 de gener ha de tenir lloc l'execució del condemnat.

Bruno Richard Hauptmann, presumpte assassí del fill de l'aviador Lindbergh, serà electrocutat.

Tot fa creure que la sentència serà complerta. L'opinió nordamericana fa temps que

ansys, en plena adolescència, quan tot és alegre i bonic, als disset anys, repetim, conegué els horrors del terrible carnatge bèl·lic. Mentre dos germans seus queien en «el camp de l'honor», ell aconseguia salvar-se de la catàstrofe solament amb uns quants forats al cos i una mica de gas als pulmons.

Durant uns quants anys va viure difícilment. Finalment, avorrit, emigrà als Estats Units. Gràcies a la protecció d'alguns com-

Mirant a fora

Una victòria

Quan va saber-se a París l'elecció triomfal de Benes a la presidència de la República Txecoslovaca, una alta personalitat de l'Estat va exclamar: —La derrota de Benes hauria estat la més greu desfeta francesa soferta a l'Europa Central des de la mort tràgica del rei Alexandre.

L'ànima dels pobles

A Ginebra, poc abans d'esser elegit president, Benes, referint-se a les preocupacions del moment i al paper de la S. de les N., deia: —La S. de les N. ha de treballar perquè d'ara endavant l'ànima dels pobles sigui feta de llurs esperances i no de llurs neguits.

Americana

Una artista molt apreciada del públic americà, Polly Malher, s'ha casat amb el doctor Frederick Harold Horan, especialista en malalties nervioses. La història d'aquest casament és de les més inversemblants, tal com la contenen els diaris:

Un matí, el doctor crida l'actriu per telèfon. —Miss Malher? Us voleu casar amb mi? Sóc el Dr. Horan, 32 anys, castany clar, 1 metre 78, 81 quilos, sa de cos i d'esperit, 200.000 dòlars anuals, visc a Nova York al carrer 142, m'agrada el golf i el yachting, dos mesos cada any de viatge pel Pacífic; cap germà, una germana de 24 anys, casada, que és divorciada d'aquí a un mes i mig; em comprometo a no divorciar-me abans de dos anys. Responeu avui mateix abans de les vuit del vespre.

I el doctor penjà l'aparell. Miss Malher respongué que sí. El bo del cas és que el Dr. Horan no havia vist mai l'actriu, ni a l'escena ni enllòc; només la coneixia pel que en deien els diaris. Bona sort!

Del matrimoni

Paul Bourget acabava de debutar i era amic de Jules Barbey d'Aureville. Un dia, amargat per una petita desventura conjugal d'un parent seu, el condestable de les lletres s'expansionava contra el matrimoni. El seu jove admirador digué:

—Els mals matrimonis no han de fer malparlar del matrimoni, de la mateixa manera que les malalties no han de fer malparlar de la salut.

L'amic del poble

Fou Paul Bourget qui donà a François Coty el títol del seu diari L'Ami du Peuple. El milionari perfumista no acabava de trobar-lo del seu gust, i l'escriptor afirmà:

—Cal ésser amic del poble: actualment, encara es poden fer moltes coses sense ell, però cap contra ell.

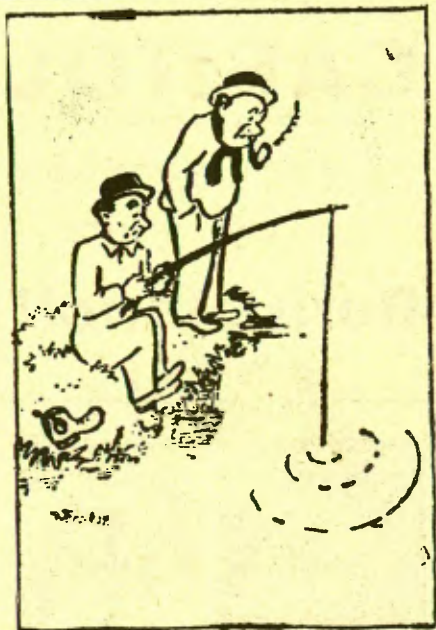
El mateix Bourget deia un altre dia al mateix Coty:

—El que el lector busca en un diari, no és una opinió, sinó la seva opinió.

Escàndol

Fa més d'un any, Claude Aveline, que aleshores només editava llibres de tiratges molt reduïts, anava en auto a gran velocitat, duent Bourget de passatger. El vell novel·lista li demanà que alents:

—Figureu-vos quin escàndol: el novel·lista més vell de França mort per l'edició més jove!

—He pescat una sabata esquerra, però la dreta no vol picar. (Hummel, Hamburg)

—Agafareu un refredat. —Jo rai, que sóc oficinista i tinc tota la setmana per cuidar-me! (Gringoire, Paris)

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

L'incòmode heretatge de 1936

L'any 1935, que ja ha passat al domini de la història, no deixa un bon record ni molt menys una bona herència al 1936. Encara que de proporcions limitades, l'any 1935 ha estat, segons les previsions de Mussolini, un any crucial; però aquelles proporcions, en més d'un moment, han amenaçat de fer-se molt greus.

Observant les coses sense apassionament, cal convenir que si Europa no està abocada

a la cooperació europea. Dit clarament: es pot parlar de col·lectivitat quan dues grans nacions com Alemanya i Itàlia han desertat el camp i d'altres de petites hi segueixen més de mala que de bona voluntat? I això parlant només d'Europa, perquè altrament hauríem d'afegir al passiu dues grans potències més: Estats Units i Japó.

Si el pla de París del 8 de desembre ha nascut mort, és fàcil de preveure, malgrat

Propaganda patriòtica a Addis Abeba

a una guerra de la qual és impossible precisar l'abast i les conseqüències, es deu sobretot als esforços de la diplomàcia francesa. D'ençà que ha esclatat el conflicte italo-etíop, a Roma només s'obeeix a la impulsivitat. Allò que alguns diaris francesos han qualificat de «suicidi heroic», o sigui una guerra anglo-italiana, seria un fet sense la tasca de Laval. A més a més, cal reconèixer que també gràcies a aquesta, la pressió de l'opinió pública britànica no ha mogut el govern de Londres a una intervenció armada en favor d'Etiòpia. Tant en un cas com en l'altre, es pot saber com hauria començat la cosa, però no com hauria acabat.

En els seus darrers moments, doncs, l'any 1935 ha fet córrer a la humanitat un seriós perill de guerra. Què ens reserva, sota aquest aspecte, l'any que comença? La presència de Laval al govern, encara que deguda a una exigua majoria, alimenta l'esperança que la seva obra d'eliminar possibilitats de casus belli seguirà descabdellant-se amb la mateixa energia que abans.

D'altra banda, si a Roma no ha mudat l'estat psicològic, a Anglaterra, en canvi, l'opinió pública, tot mantenint-se simpatètica a l'Etiòpia agredida i hostil a la Itàlia agressora, es decanta més que envers una acció unilateral, a una col·laboració col·lectiva fonamentada en la S. de les N.

L'any passat, però, s'havia iniciat sota els millors averanys. La llarga tivantor franco-italiana s'havia convertit en una entesa cordial. Les converses de Londres entre els caps dels governs francès i anglès, amb la participació de John Simon, aleshores cap del Foreign Office, reforçà l'entesa franco-britànica. El cop de teatre de Hitler amb la violació unilateral del tractat de Versalles, provocà aquella conferència de Stresa, el resultat de la qual semblava que havia d'ésser un major lligam entre les nacions que foren aliades durant la guerra. Però l'acte d'Alemanya no tingué conseqüències, i la sanció moral no passà de la pell dels dirigents de la Wilhelmstrasse.

L'hivern passat estava en gestació aquell famós pacte oriental que havia d'assegurar la pau d'un dels sectors més volcànics del continent; però Alemanya no sols s'hi oposà, sinó que a més a més induí Polònia a seguir el seu exemple. Per a fer alguna cosa que el substituís, es conclougué el pacte franco-soviètic de mutu ajut, amb un altre d'anex txecoslovaco-soviètic.

Tot anava bé, com es veu, quan vetaquí que els anglesos estipulen un pacte naval bilateral amb Alemanya, en contradicció amb el tractat de Versalles i el Covenant ginebrí, malgrat la casuística a base de distingues esmerçada en la seva defensa per la premsa anglesa; i els primers núvols espesseixen l'horitzó.

Alguns mesos després esclata, a l'últim, el conflicte italo-etíop, que ha tingut per efecte d'alçar Itàlia contra la S. de les N. i de provocar la greu tivantor de relacions entre Londres i Roma, amb l'ensorrada del front de Stresa i la perillosa modificació de les condicions fonamentals de qualsevulla cooperació en el continent.

Potser no tothom ha comprès, en l'agitació de les passions, que el pla Laval-Hoare estava inspirat, no en el desig de fer un servei a Mussolini o de premiar l'agressor, sinó d'eliminar aquells obstacles que s'oposen al manteniment de les forces necessàries

les tendencioses i fantàstiques notícies de molts diaris, que Londres i París, sempre dintre el marc de Ginebra, seguiran treballant de perfecte acord per una solució conciliadora i possiblement per a portar la situació europea al statu quo ante.

Entre tantes malvestats de l'any 1935, hi ha, però, tres fets remarcables i que poden tenir conseqüències beneficioses: la cooperació de França i Anglaterra per al manteniment i la consolidació de la pau; l'adhesió de la Gran Bretanya a la doctrina de la seguretat col·lectiva i del mutu ajut; i finalment, el fet que la S. de les N., en la prova més perillosa que d'ençà que existeix ha passat la seva autoritat, ha sabut fer front a un deure penible, fossin quins fossin els resultats, en favor del respecte del pacte.

Aquests tres fets, pel valor que tenen en l'esdevenidor, cal consignar-los en l'actiu de l'any passat.

Donat l'estat actual de la situació, no hi ha profeta capaç de fer pronòstics. Totes les suposicions que es puguin fer són més aviat inspirades pels desigs que no pas basades en elements de fet.

Sembla que en els començos d'un any nou hom ha de sentir-se optimista, i per això volem dir que creiem poc probable que el conflicte italo-etíop es transformi en un altre de molt pitjor i més catastròfic. Malgrat tot, la Comissió dels Tretze, que en el fons és el mateix Consell de la S. de les N., de la runa de l'ensorrat pla de París sabrà treure'n alguna pedra per a bastir un nou edifici de conciliació que faci el miracle d'aconterar Ginebra abans que res i després Roma i Addis Abeba. Probablement, una solució així—que no té res a veure amb la fi del feixisme—no farà gaire gràcia a Berlín, car tota complicació internacional que pugui sorgir no pot sinó ésser avantatjosa per al Tercer Reich.

Els pobles de tot el món, i sobretot els europeus, ja estan cansats d'esser exposats massa sovint als perills de guerra. Volen la pau, que aquesta sigui assegurada definitivament i que sigui l'única política dels governs.

Desitgem de tot cor que aquesta aspiració dels pobles es converteixi en una realitat l'any que ara comença.

TIGGIS

Compreu BRISAS Revista il·lustrada

Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoraó, Esports, etc.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàlics

Correus: Apartat 190
Telef.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BU FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL-DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 14655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL CINEMA

TOLSTOI AL CINEMA

Anna Karènia

A la recerca de *scenari*s, els productors no vacil·len a explotar la pedrera immensa que significa el tresor literari de la humanitat. D'aquesta situació es deriven un munt de problemes d'ordre de la teoria del cinema que ens apassionaria explorar damunt aquestes pàgines. Si no podem fer-ho, per manca d'espai, almenys que ens sigui permès, abans de parlar de l'important film de Clarence

I així és, efectivament. *Anna Karènia* de Clarence Brown és una obra que revela una intel·ligència de primer ordre. És un espectacle muntat amb uns refinaments de composició als quals és impossible restar insensible. Però, no ens enganyem, ens agrada massa. Volem dir que sembla més bo del que és, i això perquè inevitablement, per una associació d'idees irresistible, aquelles imat-

Greta Garbo en «Anna Karènia»

Brown que s'estrena demà, avançar algunes precisions sobre la qüestió.

Es incontestable que hi ha novel·les més o menys aptes a la transcripció fotogràfica. També és incontestable que en una mateixa novel·la hi ha elements més o menys fàcils de passar al llèxic cinematogràfic. El que ens sembla temerari és posar aquí fronteres. Més aviat, d'acord amb la teoria famosa de les «correspondències» exposada per Baudelaire, creiem que la transposició és quasi sempre possible. El que passa—i sembla que la gent ho oblidia, portada per un entusiasme per altra banda comprensible—és que respecte a algunes d'aquestes correspondències el cinema és d'una barroeria aclaparadora, pròpia d'un art que no té sinó quaranta anys de vida.

La correspondència cinematogràfica d'aquell moment de la novel·la en què Anna s'adona de com són absurdament ridícules les orelles del seu marit, és d'un tipus que no ofereix dificultats de cap mena. Així mateix, l'episodi de les curses, la totalitat del qual pot passar a la plàstica en moviment que és el cinema.

Altra cosa succeeix amb un paràgraf, com n'hi ha a milers en la novel·la, per l'estil d'aquell que comença: «Aleshores Levin va comprendre clarament que no podia viure d'aquella manera, que, o bé calia explicar la pròpia vida de manera que no semblés una moia pèrfida, o engegar-se un tret.» Aquí la transposició no és que sigui impossible; el que passa és que ofereix dificultats que el cinema, empresa industrial al cap i a la fi, no té massa interès a solventar.

La situació, doncs, d'un Clarence Brown enfront d'un llibre com *Anna Karènia*, és la situació d'un home que s'ha d'accontentar de practicar una secció en el cos d'aquesta construcció immensa, tractant de cercar aquells punts més aptes a la figuració cinematogràfica. I encara així, la matèria és tan rica, que cal despietadament prescindir d'una quantitat de coses en l'obligació que pesa de no ultrapassar els tres quilòmetres de cel·luloide.

En una situació així, és molt difícil que l'obra resulti un film, la forma i desenvolupament del qual es justifiqui a soles, constituint un èxit de cinema pur (en el sentit que caldria decidir-se a donar a aquest terme), com l'han constituït *Passaport* a la fama, *Furs humans*, *Succé una nit*, etc.

ges evocuen les sensacions viscudes a la lectura, sensacions com pocs llibres al món són capaços de provocar.

Així sí, el film aconsegueix això precisament perquè és bo. Clarence Brown ha fet ara el seu film parlat. Millor que *Anna Christie*, perquè aleshores el cinema parlava encara amb massa loquacitat. D'ençà de *La dona lleugera*, film mut, Clarence Brown no ens havia impressionat tant.

Elogi mereix la manera com ha sabut comprimir en escenes decisives, si no el gruix—això no era possible—, la línia passional de la parella protagonista, predestinada a la desesperació.

Naturalment, com podeu suposar, Clarence Brown ha hagut de resoldre's a centrar l'acció damunt Anna, Wronski, Karenin i Serioja. Quant a Kitty, Dolly, Levin i Obronski, per bé que figuren en el film i en escenes riques en substància psicològica, tanmateix no tenen sinó un rol episòdic.

Es rar que Clarence Brown hagi desapropiat el monòleg interior d'Anna camí de l'estació, que hauria pogut donar-li motiu a un brillant treball de virtuosisme fotogràfic. En canvi, que ben resolta la masureta del començament, en el curs de la qual i al camp de la música, es nuen els llaços decisius entre Kitty i Levin, entre Anna i Wronski!

Els intèrprets, excel·lents. Cal solament delatar la falla del paper de Karenin, encomanat a Basil Rathbone. No i no, Karenin no entra gens dintre el que en el llèxic de la cinematografia se'n diu el dolent. Aquí Clarence Brown ha forçat les coses en perjudici de la veritat humana de l'anècdota tolstoiana. Però no és aquí el lloc de referir-nos als caràcters, puix que no es tracta de fer anàlisi literària.

En canvi, Greta Garbo està esplèndida. L'artista genial de debò. Llevat d'algun moment en què fa d'artista de cinema, en el mal sentit de la paraula, condueix tot el film amb una tensió dramàtica que ens ha trasbalsat fortament.

Escenes de tendresa amb Serioja, de dona enamorada en començar l'idiïll amb Wronski, d'amargor indescriptible en les disputes amb l'amant i l'escena a l'òpera i l'escena final, la concentració dolorosa amb la idea fixa d'escapar a la vida, hipnosi que accentuen els cops de martell de l'empleat de l'estació damunt les rodes dels vagons.

Ens manca espai per referir-nos als altres intèrprets. Trobareu el repartiment a les cartelles. Solament direm que Fredric March empallideix tant enfront de la Garbo, que no us adoneu que després de tot ell és un gran actor.

JOSEP PALAU

Films estrenats

FEMINA. — L'assumpte de *Sequoia* és senzillet. Un puma i un cérvol de la selva californiana, enemics irreconciliables, han estat educats junts per una noieteta, i es fan la mar d'amics. Molts anys després, es retroben i s'uneixen contra l'enemic comú: l'home. Res més. Ple de puerilitats revoltants, com la d'atribuir sentiments inadmissibles a les bèsties, i de filosofia barata sobre la psicologia dels animals, aquest film conté, no obstant, algunes coses bones: la gran bellesa dels paisatges i la fotogènia infinita dels cérvols en llibertat. I el muntatge de les escenes d'animals que és un treball de virtuós. Però en conjunt la pel·lícula no té interès ni intensitat. És d'una monotonia solemne. Hi ha moments, sobretot cap al final, que ja no sabem on sou a còpia de veure tantes bèsties iguals. I encara que no ho sigui, el film sembla llarg, llarg... Es d'aquells que no s'acaben mai. Esperàvem un poema de la selva i ens han servit una historieta beneïtina i ensopidíssima, que, així sí, podria ésser patrocinada per qualsevol benemèrita Associació d'Animals i Plantes.

FANTASIO. — Turjanski, especialista en narcòtics transcendents, és l'autor de l'argument i el realitzador d'*Ulls negres*. Moscú abans de la guerra. Tots els tòpics de la Rússia filmada a Joinville o Neubabelsberg: troiques, neu a raig fet, restaurants de gran luxe, balalaïques, i uns personatges de 1909 vestits a la moda de 1935. Davant aquests decorats i un fons musical, el tema principal del qual és la famosa melodia russa *Els ulls negres*, fa de les seves un pare que, per tal que a la seva filla no li manqui res, fa de *maître d'hôtel* d'amagat d'ella. La reconstitució d'una època i d'un ambient és convencional. És la Rússia tal com se la deuen imaginar un seder de Lyon o un cerveser de Munic. La història és francament melodramàtica i portada amb molta lentitud. Aquesta vegada, però, i malgrat aquests defectes, Turjanski ha operat el miracle d'encisar-nos amb el pintoresc d'un ambient, fals però evocat amb una nostàlgia finíssima, i de fer-nos penetrar en la intimitat dels personatges i compartir les seves emocions, malgrat el convencionalisme d'aquestes. El film, en el qual els moments carregats d'angoixa alternen amb escenes exquisidament humorístiques i paisatges plens de frescor, és interpretat magistralment per Harry Baur, molt bo però massa *genial* a estones, i per l'entremaliada i poètica Simone Simon.

CAPITOL. — Heus ací un film molt digne al qual han posat un títol espantadament i que han anunciat amb un llèxic indigne d'ell. Aquest film mereixia millor tracte. Mereixia ésser llançat més intel·ligentment. Si volen entabanar babaus, que ho facin. Però aquest entabanament té els seus riscos. Perquè de vegades els babaus, en adonar-se que els han promès llebre i els han donat gat, s'enfaden i comencen a trencar cadires. En *Horror a la cambra negra* — *The black room*, en anglès, *Le baron Grégor*, en francès — hi ha molts morts. Però no conté ni un dels tòpics del gènere d'espant. Ni laboratoris, ni negres nits tempestuoses. És una pel·lícula portada amb una gran traça narrativa, embolicada tota ella per una atmosfera dramàtica molt densa, posada en escena amb sobrietat i intel·ligència, i ben interpretada per tot d'actors capitanejats per Boris Karloff que, quan no ha de fer de *monstre*, és un artista gens negligible.

S. GASCH

CAPITOL

TOTS ELS DIES
GRAN ÈXIT

Boris Karloff

EN

HORROR EN EL CUARTO NEGRO

Fay Wray en

CARNE DE ESCÁNDALO

Sessió continua de 4 a dos quarts de 1

Plans i projectes

En el número 355 de MIRADOR es contenen els plans i projectes de Chaplin i de Walt Disney i prometem completar-los amb els que donem avui.

Mary Pickford

En 1919, quatre artistes signaren un acord que havia d'ésser incorporat a la història del cinema. Era l'acord que creava els Artistes Associats.

gerar, i ja que els United Artists em permeten una llibertat completa, crec bo de protegir-me contra aquest *surmenage*.

La llibertat d'expressió artística a la pantalla és tan indispensable avui com quan organitzàvem els Artistes Associats. No es poden aplicar mètodes de fàbrica a l'esforç creador. Vetaquí per què l'esdevenidor pertany del tot al productor individual, i el futur de la nostra organització ara és més interessant que mai.

Ens basem en la qualitat i no pas en la quantitat, i si enguany la nostra organització produeix més que l'any passat, el nivell dels films no per això baixarà. Estem contents que se'n hagi associat David O. Selznick, les dues darreres obres del qual, *David Copperfield* i *Anna Karènia*, que no necessiten presentació, poden enorgullir a qualsevol. La seva adhesió ens sembla justificar més encara el sentit del nostre nom: Artistes Associats.

David O. Selznick

L'organització de la meua pròpia firma dintre els United Artists és la realització d'un somni de sempre. Des de la desaparició de l'antiga Selznick Pictures, la meua ambició ha estat de restablir aquest nom, en memòria del meu pare, dels projectes que quant a mi tenia i de la preparació que em va donar.

Havia pensat de fundar una companyia sobre unes bases anàlogues a les de la del meu pare, però em vaig adonar que els temps han canviat i que la producció dels films en sèrie és ja una cosa passada. El públic ja no va al cinema per inèrcia, sinó que posa gust en la tria dels films. Per tant, el productor ha de posar el que té de millor en la creació de cada escena del film, parant molt d'èmfasi en la tria de l'argument i en tots els detalls. Resulta d'això que és molt reduït el nombre de films als quals es pot dedicar un productor. Em penso que pel·lícules com *David Copperfield*, *Dancing Lady*, *Viva Villa!* i *Anna Karènia* m'han donat la raó.

Es molt natural que dedicant-se a produccions excepcionals, un productor busqui associar-se amb d'altres que també facin films bons i acurats. Anar en el mateix programa de producció que Mr. Chaplin, Mr. Goldwyn, Miss Pickford i Mr. Korda basta per a explicar a què aspira el productor que s'associa amb ells.

Procurant ensem de reimposar el nom de Selznick i de justificar la meua presència al costat d'aquells noms, espero donar uns films que, artísticament i comercialment, figurin en la llista dels «deu millors».

(Copyright Opera Mundí)

Vegeu a la pàgina 8 altres notícies d'aquesta secció

COLISEUM

Presentarà
un film de
ALEXANDRE KORDA

amb

ESTRE!
HOWARD
MEBLE
OBERON
EN LA PRODUCCION DE
ALEXANDER KORDA

LA PIMPINELA ESCARLATA

EN LA PRODUCCION DE
ALEXANDER KORDASegons la famosa novel·la de la
Baronessa Orczy

El film que veurà tot Barcelona

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió continua de 11 matí a 1 matí
SEIENT: UNA PESSETACURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiuNOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT
i ECLAIR JOURNAL; exclusiu.Segon programa de
LA GRAN PARADA DE
WALT DISNEYDes del setembre, compreu el 15 de cada mes
CINE-STAN
magazine cinematogràfic

FEMINA DIVENDRES NIT, ESTRENA

Basada en l'obra immortal de Tolstoi
Director: Clarence Brown

FREDRIC MARCH FREDDIE BARTHOLOMEW

(El petit Copperfield)

Es despaten ocalitats amb quatre dies d'anticipació

EL TEATRE

PREMI IGLÉSIES 1935

Nicolau Maria Rubió

Dels quatre guanyadors del Premi Ignasi Iglésies tenim, ja, un autor definitivament consagrat: Josep Maria de Sagarra; un altre que va pel camí: Millàs-Raurell; un que representa el brillant paper de la revelació: Albert Piera, i l'acabat de fer, fa pocs dies: Nicolau Maria Rubió, d'una mena de personalitat difícil de catalogar.

Dintre el món del teatre, les activitats de Rubió es podrien, encara, precisar bastant bé. D'ell coneixem dues obres de tendències simbòlico-llegendàries i una exquisida comèdia que ha obtingut el premi d'enguany. Per l'obra acomplerta fins ara, em sembla que es podria catalogar entre els autors intel·ligents que s'han de reïr d'una clientela distingida. Però en els inicis de la seva carrera teatral seria prematur de situar-lo, perquè amb En Rubió és exposat de fer profecies.

Si del clos tancat de l'escenari saltem al carrer, aleshores és molt possible que a cada cantonada us trobeu amb el rastre del nostre autor premiat. Es ben possible que en sortir de casa passeu per una plaça urbanitzada amb uns jardins projectats per ell; que en badar a l'aparador d'una llibreria us trobeu amb un llibre escrit per ell; que la casa on aneu sigui també obra d'ell, i que quan haureu entrat dintre el pis i haureu saludat els senyors de la casa, encara us trobeu que del recó més inesperat, de dintre un jardí en miniatura, us sortirà un arbre—més tremeptat que japonès—que us cridarà: «Ep!... Jo també he sortit de les mans d'En Rubió.»

I el que us dic no són fantasies, perquè a mi fa pocs dies que em va passar tot això. Només em faltava—per acabar d'arrodonar la festa—que a la nit hagués estrenat una obra de teatre. I totes aquestes facetes de la seva complexa personalitat les he anat coneixent a mesura que s'anaven manifestant.

Del meu primer contacte amb Rubió no en guardo un record gaire falaguer. Fou en el camp de l'Universitari, durant un partit de futbol, i ell—més gran i més destre en el joc—em deixà bastant ensopit. En aquella època, com que en els camps de futbol no hi havia herba i estaven plens de rocs, alguns jugadors es posaven guants per evitar les conseqüències de les caigudes. I per això recordo el meu fracàs davant d'un jugador com Rubió, que portava guants blancs i que per la seva elegància de driblar era el color que més li esqueia.

Més endavant se'ns presentà com un distingit estudiant d'arquitecte, i conjuntament amb el seu company inseparable, Ramon Reventós, començà a donar-nos les seves primeres concepcions arquitectòniques en els concursos del Centre Excursionista de Catalunya.

Després d'una temporada d'exercir la carrera d'arquitecte, donant proves de bon sentit i bon gust, comença la desenfrenada inquietud del nostre amic. Es dedica a l'art dels jardins i ben aviat és el deixeble predilecte de Forestier; escriu un llibre de caeres, uns diàlegs arquitectònics molt ati-

nats; tradueix Montaigne; pren part al concurs internacional per construir el Palau de les Nacions; llença la seva nova teoria arquitectònica que anomena «Actar»; projecta els edificis de la plaça d'Espanya, dona una solució per protegir i conservar l'Arc de Barà; dona una conferència amb tres personatges en busca d'un estil arquitectònic, i tan aviat és a Londres per exposar uns jardins japonesos en miniatura, com a

Nicolau Maria Rubió amb Raoul Dufy

l'Àfrica a matar feres, com el trobareu a l'Acropolis d'Atenes remarcant el misteriós somriure que l'Erecteion dedica al seriós Partenon, com volta per l'Illa Daurada construint tot un poble. I per si no n'hi hagués prou, fa saltar un Judas Iscariot dalt l'escenari, i finalment s'emporta el Premi Iglésies d'aquest any.

I totes aquestes múltiples activitats les va realitzant sense cap mena de parencia, tranquil·lament, de la mateixa manera com fan amb les pilotes els jugadors de bona qualitat. I, faci el que faci, tant si agafa la ploma, el tira-ratilles, el taquímetre o l'escoqueta, sempre hi veureu aquells guants blancs de l'Universitari.

En aquesta època, saturada d'especialistes, de casos com el d'ell no se'n veuen gaires. Nicolau Maria Rubió sembla, més aviat, un record del Renaixement, una reencarnació d'un personatge de la cort dels Medicis, i si volguéssim perfilar-lo més, potser gosaríem catalogar-lo com un Leonardo de Vinci, en to menor. Per això no t'és d'estrany que s'hagi sentit atret per un moralista tan elegantment humanitzat com Montaigne. En moltes pàgines de l'escriptor del segle XVI s'endeuina el nostre home del segle XX. La traducció dels Assaigs ha estat, doncs, una conseqüència inevitable.

La conseqüència—agradable per mi—del Premi Iglésies, seria de poder parlar-vos de l'obra premiada: *Un sospir de llibertat*. Però em sembla que no seria convenient explicar la trama de l'obra, perquè podria perjudicar la seva estrena en donar a conèixer l'argument per endavant.

No obstant, sense descobrir el misteri, permeteu-me que aixequi una mica el vel.

L'autor, amb una excessiva modestia, havia titulat primerament aquesta obra *Una mica de cosa*. Sembla que la seva intenció era, tan sols, de fer una comèdia lleugera, sense cap transcendència. Però «per culpa» dels qui formàvem el jurat, ha hagut de sotmetre's al nostre judici i acceptar un altre criteri que situa la comèdia a una major consideració (ja em perdonarà, doncs, l'autor, per la part que em toca).

Probablement *Un sospir de llibertat* no serà cap obra transcendent en el seu contingut. Però enmig de les setanta-quatre obres presentades al concurs i entre l'escassa dotzena de comèdies remarcables—també mereixedores de recompensa—sortia aquest *Sospir* exquisit que us arribava a seduir, sense adornar-vos-en. I en el repertori del nostre teatre van tan escasses les sirenes seductores!...

Els cinc quadros de l'obra de Rubió vénen a ésser com cinc estampes de la guerra carlista acolorides amb gracioses pinzellades. El diàleg és força intel·ligent i de molt bon gust. A part de l'acció, hi ha algunes subtilitats en la manipulació del lèxic que caldrà tenir en compte quan es representi. Hi ha personatges que parlen en barcelonès, i d'altres en accent forà. Així cada u sospira i respira tal com li pertoca.

Aquella bona gent fan la guerra d'una manera més humana del que avui dia s'estima. Si els carlins couen un arròs i després se l'han de menjar els liberals, no cal amoninar-s'hi gaire. Si els liberals escuren el celler de la casa pairal—fogar de bones creences—, també els carlins faran altre tant, i sense que cap dels dos bàndols hagi de denigrar els seus respectius ideals. Si la noia s'enamora del capità carlí, veurem que l'oficial liberal, com a bon liberal... I no seguim més endavant perquè aixecaríem massa la cortina.

El teló ja s'aixecarà el dia de l'estrena, cosa que desitgem—per glòria del nostre teatre—que sigui una realitat com més aviat millor.

MÀRIUS GIFREDA

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 44655

AL NOVETATS

"Benaventurats els lladres", d'Ignasi Agustí

«En escriure aquesta obra—ens feia saber el seu autor—, m'he proposat no molestar ningú, i espero que ho hauré aconseguit.»

Pel que fa a nosaltres, hem de dir que Ignasi Agustí ha obtingut el resultat que volia. No solament no ens ha molestat gens ni mica amb aquesta seva primera producció, sinó que fins i tot ens ha donat la satisfacció de constatar que podem comptar amb un altre jove comediógraf que, a part les falles inherents a la seva manca d'experiència en tots els sentits, encamina les seves aspiracions cap a una tònica distingida i civilitzada, ambicionant per a la nostra escena una correcta normalitat.

Ell sap bé què és el que cal per a arribar-hi; té prou present que a aquesta normalització de l'escena catalana ha de contribuir en primer lloc que els seus autors sàpiguen descabdellar llurs intrigues defugint els dos monstres que els assetgen, un per cada banda i tan perillós l'un com l'altre: el descordament sentimental i l'ennuolament transcendentista; compta també que no és pas una condició gens menyspreable per a fi que assenyalen una bona policia del llenguatge, que els parlaments siguin deseixits i les oracions directes, que el diàleg sigui net de fullaraca i expressiu amb correcció; sap com li és necessària l'amabilitat, la finor, l'agudesia, l'enginy i fins—per què les hauríem de repudiar?—la frivolitat i la galanteria; igualment pensa que li han d'ésser uns bons elements el cosmopolitisme, els vestits de nit, els grans hotels, el bridge i el whisky; i té com a segur, en fi, que l'assumpte a presentar no cal pas que sigui truculent ni trasbalsador per a fer-se interessant i que contribuirà de més en més a la finalitat desitjada haver-lo sabut contenir sense grans esgarips ni esgarifances fins al seu acabament, en el qual tot s'arrangi d'acord amb la moral i els bons costums.

Tot això és evident que són les idees que inspiren Ignasi Agustí comediógraf. El que ja no és tan evident és que hagi estat feliç en llur servei. Si ha sabut esquivar les perilloses sirenes del sentimentalisme i del transcendentisme amb molt d'encert, quan ha cercat de posar en joc tots aquests elements que hem assenyalat, no ha reeixit a treure'n tot el partit que un altre amb més habilitat, amb més astúcia i amb més «barraquetes», com es diu, o, senzillament, amb més talent específicament teatral, n'hauria pogut treure. En *Benaventurats els lladres*, estimable per tot el que deixem dit, el tema no és pas d'una excessiva originalitat, els caràcters no tenen cap gruix, hi ha episodis i personatges introduïts sense cap necessitat i la ironia, la sàtira i el discret—per altra banda, més innocents que maliciosos—que l'autor hi ha volgut posar llanguixen sense el suport d'una acció continuada i interessant en cada part del seu descabdellament. Quant al llenguatge, no hi és pas massa castigat; hi ha faltes que ja seria hora que fossin excusades totalment del nostre lèxic, no precisament culte, sinó senzillament civil.

En definitiva, aquesta primera comèdia d'Ignasi Agustí és molt millor quant a concepció que pel que fa a la realització. Aquesta falla, però, és d'aquelles que són susceptibles de redreçament i és d'esperar que l'ambició de l'autor ha d'ésser més ben servida en les seves produccions ulteriors, puix que el que avui no l'afavoreix és la manca de maduresa, que prou el temps curarà de corregir.

JOAN CORTES

ANY NOU
NOVA MARCA

20th
CENTURY
FOX

La nova pedra angular
del cinema

Distribuidors exclusius:

Hispano Foxfilm, S. A. E.

Central: BARCELONA

València, 280-282 - Telèfon 80121

PETITES HISTORIES D'ALTRE TEMPS

1808 - 1814

El sexenni de la invasió francesa, al qual es contrauen les dates a dalt anotades, fan, teatralment, el més calamitós dels temps, al llarg de la seva existència dilatadíssima, del març del coliseu barceloní. L'empresa havia estat el 1803 cedida a Melchor Ronzi, músic de Cambra de S. M. i primer violí director del teatre dels Caños del Peral, de Madrid. Induit per un optimisme incorrèctible, volgué i obtingué Ronzi el teatre per vuit anys,

relació, i l'espanyola continuada en la segona.

En fer encara no tres mesos que el teatre era obert, sortí Ronzi amb el ciri trencat que fou un Memorial adreçat als administradors de l'Hospital i a l'Ajuntament, en el qual, demés de fer constar que *bajo la esperanza de una próxima paz no ha omitido gastos, mejorando el teatro, tanto en actores, orquesta y demás, como que en el día es de los teatros de más lujo y gasto quasi de Europa...*, demanava que «viendo frustradas sus esperanzas... se le permita suprimir la compañía de Bayles», supressió que li fou denegada. En canvi, influí l'entretoc a una rebaixa de mil lliures en el tipus de lloguer. Aquestes i altres facilitats no bastaren a impedir que a primers de març del 1808 hagués de reunir el corregidor i els administradors de l'Hospital i els regidors Comissaris de teatre per tal d'examinar tots plegats la situació creada per Ronzi, impossibilitat de continuar atant per la exhorbitancia de sus deudas y número considerable de acreedores, como por la falta de su crédito, llegando a tal extremo que el teatro se halla parado y el Público sin ninguna distracción porque los jornaleros, Carpinteros, Ope-ristas, Músicos y Actores españoles todos se han resistido a trabajar porque no les paga las quantiosas cantidades que tienen ganadas..., circunstancias por las quales debe contarse por quebrado en la empresa.

Un cop sospesats el pro i el contra, «vista la precisión que hay con motivo de las tropas francesas que se hallan en esta Ciudad, de que haya alguna junción en el Teatro», determinaren els reunits «que estando el tiempo tan adelantado se trate con qualquiera otra persona que se presente a la qual no le será difícil formar

compañía por hallarse la mayor parte de los artistas escrutados por Ronzi en Barcelona y no tener escritura para otros puntos». Gràcies a avenir-se alguns cantaires italians, mancats de proporció per a anar-se'n, a representar en el decurs de la Quaresma oratoris sacres i acadèmies—retalls d'òperes—; gràcies, sobretot, a condonar l'Hospital el lloguer del teatre, pogué sortir-se el mal pas. Amb el salvament de les dificultats més apremiants s'alleujà el fardell anguniós deixat per Ronzi, el pecat del qual estrebà a voler fer massa coses.

El corregidor, els regidors i els dirigents de l'Hospital convingueren que un cop el teatre en marxa decidiren allò que calgués fer per Pasqua, data que per no haver-hi tampoc un pa a la post s'agreuja encara el problema.

JOSEP ARTIS

Telèf. de MIRADOR: 22592

UROQUINAONA

Un film sorpresa
de l'ANY NOU

La interpretació més simpàtica de
la més simpàtica estrella

La Simpática Huerfanita

SHIRLEY TEMPLE

la pequeña gran estrella
en
la SIMPÁTICA
HUERFANITA

Cada dia MATINÉE INFANTIL
a les 3 de la tarda

Un film d'Irving Cummings

PRINCIPAL PALACE

Darrera setmana de la formosa comèdia de
F. GARCIA LORCA

Doña Rosita la soltera
o el lenguaje de las flores

Creació de
MARGARIDA XIRGU
Dilluns, comiat de la companyia

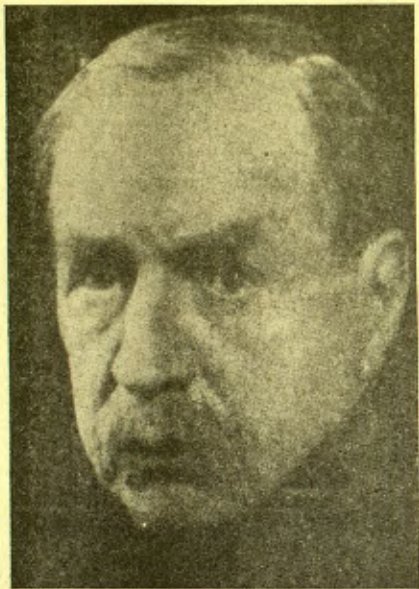
LES LLETRES

Paul Bourget

Pot agradar o no, es pot ésser-ne partidari o contrari; l'inegable és que durant més de seixanta anys, Paul Bourget, tot practicant l'equitació, l'esgrima i la boxa i tot, fou un treballador intel·lectual infatigable, menat sempre per un desig de perfecció en el treball i d'honestat literària i moral.

Posat a aprofitar el temps, no volgué, en 1924, acceptar un banquet:

«Deixeu-me passar aquest jubileu treballant, que és la veritable festa nostra — escriu a Henry Bordeaux —. Quan tindreu la meua edat us adonareu de com es troba el

Paul Bourget

temps que és amidat i com s'esdevé avar d'aquestes hores comptades que precedeixen la mort, en què ja no es pot treballar més.»

De totes maneres, encara tenia temps, sempre, per a interessar-se pels joves que, al seu entendre valien la pena. Així, en 1918, quan Carco publicà *Les Innocents*, rebé ofertes de col·laboració de tres grans diaris. Era que Paul Bourget, havent llegit la novel·la, espontàniament, sense conèixer-lo, s'havia interessat per aquell autor encara tan poc conegut, tot i que els personatges crapulosos de Carco no eren pas del seu gust. També fou Bourget qui, en un article del *Journal des Débats*, cridà l'atenció sobre el primer llibre de Barrès. I François Mauriac, com ho ha contat en la sessió necrològica de l'Acadèmia Francesa, es veié encoratjat per una carta de Bourget, escrita el mateix dia que la seva primera novel·la era objecte d'una tal reben-tada en un diari, que el vell novel·lista es neguitejava del descoratjament que pogués produir en el seu jove col·lega. I tants altres degueren també a Bourget uns més fàcils debuts en la literatura.

Però no solament treballà en favor dels joves. Fóra injust no reconèixer que Baudelaire, Stendhal i Balzac deuen molt de la seva situació actual a Bourget.

Bourget nasqué a Amiens el 2 de setembre del 1852. En 1873 era professor de col·legi, junt amb Ferdinand Brunetière, amb el qual es trobarà vint anys més tard a l'Acadèmia. D'aquest any data el seu debut a la literatura, amb articles de revista, seguits aviat de llibres de versos *sullyprudhommescos*. Després, infatigablement, escriurà assaigs, novel·les, llibres de viatges.

La seva obra mestra, digui's el que es vulgui, són els dos volums dels *Essais de psychologie contemporaine*, publicats en 1880 i 1885, escrits amb el desig de fer la història moral de la seva generació a base de l'estudi d'unes quantes grans figures. D'aquestes, Taine és la que marcarà més profundament Bourget, per bé que contra la seva influència escriurà *Le Disciple*.

Posa la seva ploma «al servei de l'ordre», i ja es pot pensar què vol dir això: retorn al tradicionalisme i a la monarquia, conversió al catolicisme. La seva consigna és «desfer sistemàticament l'obra de la Revolució francesa». La sort vol que, en ingressar a l'Acadèmia, hi ocupi el mateix cadiral de Voltaire!

En el seu discurs d'ingrés, elogiant el seu antecessor immediat, Maxime du Camp, el lloa d'haver estat sempre «un gran home de lletres», i conclou: «Un gran home de lletres... Hi ha elogis més pomposos. No en sé cap, pel que fa a mi, que volgués obtenir i merèixer més.»

Bourget només queda home de lletres per la seva admirable tenacitat al treball, la incansable aplicació, l'interès per la cosa literària. Quant a les seves novel·les i a la seva crítica social, a hores d'ara només tenen interès per als d'Acció Francesa i certa gent del gran món que el prengueren pel seu novel·lista. Dubtem que ara siguin gaire llegides i estem segurs que ben pocs tipus d'elles, per no dir cap, han romàs com duren a través dels temps els personatges creats per un novel·lista.

Barrès havia dit d'ell que era un savi extraviat en la literatura. Seria potser perquè s'interessava per la medicina i, format en el determinisme i el científisme de la seva joventut, es creia aplicar disciplines i sistemes més o menys científics a la literatura. Balzac, sense saber gran cosa de res, va construir un monument immortal que és la pintura de tots els aspectes d'una època. Bourget, en canvi, tan estudios, tan rigorós, no ha reeixit a donar cap novel·la mitjanament duradora.

Es que, poc o molt, tots els seus llibres tenen una part didàctica que han fet alguna vegada que llur autor fos considerat com un guia de part de l'opinió francesa. Però ara, que ja molts d'aquests llibres els podem mirar amb certa perspectiva, apareix tota l'artificiositat de llur construcció, més atapeïts que densos, amb uns personatges que no existeixen tant per ells mateixos com per la voluntat del novel·lista, el qual, d'altra banda, malgrat la seva bona voluntat, no pot superar una incapacitat bàsica de comprendre el pensament de l'adversari. No reix, tampoc, a bastir la síntesi ambiciosa el gust de la qual li ha deixat la seva admiració envers Taine.

Per ell, no és possible de «reconciliar el catolicisme, la ciència i la democràcia com si els dos darrers termes estiguessin d'una banda i el primer de l'altra; al contrari, els dos primers termes estan d'un cantó i el darrer de l'altre». I tota l'obra, a cavall entre el sermó i l'obra d'art, no es salva ni per un cantó ni per l'altre. Però, a més a més, caldria entendre's sobre el catolicisme de Bourget. Barrès, que era molt més fi que ell i, dit sigui de passada, era molt més escriptor, deia, un dia que havia anat a casa seva: «Bourget sent horror pel Sermó de la Muntanya: *Beati pauperes*. No accepta el cristianisme sinó filtrat per Roma, apropiat a l'existència de la societat. L'ordre és la seva passió. El que li agrada del catolicisme és l'ordre. El que detesta més que res en la Revolució és el desordre.» Posició, és clar, que l'havia de posar al costat de l'Acció Francesa i sobretot de Maurras, el qual, cal dir-ho, també és millor escriptor.

L'important servei fet per Bourget en una època, haurà estat de posar la moral en el primer terme de les preocupacions dels escriptors i dels pensadors, per reacció contra el naturalisme i el dilettantisme; de proclamar la inseparabilitat de la vida espiritual i de la vida real.

Jules Renard, a la seva manera breu i cruel, deia: «Cal llegir Bourget per tal de matar el Bourget que cada u porta a dintre.» darrer de l'altre». I tota l'obra, a cavall entre Potser exagerava en dir que cada u porta un Bourget a dintre.

El pas inadvertit d'Enrique Larreta

Fa pocs dies ha passat per Barcelona, inadvertit i estrany, un personatge el nom del qual fou estampat sovint amb reverència i admiració: Enrique Larreta.

Poques mostres tan eloqüents de la fugacitat del temps i de la volubilitat de la glòria com la fama que acompanya les vides dels homes representatius!

Hi hagué un temps en què Enrique Larreta constituïa el centre d'un nucli d'activitat literària i el seu nom era repetit com el d'un geni de l'època.

panya misèrrima dels hidalgos és presentada com una Espanya opulenta i les figures cantelludes es mouen com dins un nimbe que les arrodoneix i les fa molt simpàtiques.

Aquesta visió de l'Espanya morta deformada en obsequi a l'admiració d'una història llegendària no resulta exclusiva de Larreta.

Ja Lesage en el seu *Gil Blas de Santillana* havia plasmat una Espanya rica i plena, servint de marc a les aventures d'una gent audaç i segura del propi destí.

Enrique Larreta, per Ignacio Zuloaga

La literatura castellana tenia en l'autor de *La Gloria de Don Ramiro* el gonfaloner que avançava entre fumeroles d'incens.

Eren els temps venturosos de la guerra en què el món es deixava anar pel riu de la vida suau i lentament, fruit de la tranquil·litat precursora de la catàstrofe.

La vida era prou folgada i prou segura per a entretenir-se gaudiment en les coses de dolç accentuada: en els barroquismes de l'art, en els sensualismes de la música, en les turgències de les lletres.

Contemplar pintura o escultura, sentir música, llegir novel·la era oblidar el curs del temps i descansar en el regust de les coses netes i sensualitzades. Semblava que el món havia trobat una posició definitiva i l'home havia endevinat el secret de la quietud espiritual.

Sols els poetes s'afanyaven a donar expressió verbal, no solament a les sensacions rebudes de la bellesa superficial de les coses, sinó també als turments endurats per la suggestió de les idees velades i la percepció dels fets anunciadors d'uns altres fets extrassensibles.

D'aquella època, a la qual podriem aplicar la dita de Talleyrand, segons la qual no sabia què cosa era la dolçor del viure el que no havia viscut abans de la Revolució francesa, eren hierofants i mostres literàries tres escriptors de llengües llatines: Maurice Barrès, Gabriele D'Annunzio i Enrique Larreta.

Les immanències del passat, els perfums de l'arqueologia i de les pedres turmentades, l'encís de les ciutats mortes varen trobar en aquests escriptors els sadistes enciençats que en copsaren sensacions vives i reflexos de bellesa.

«Però el temps passa i la Joana balla»; el món s'ha trasbalsat i s'ha estremit fins al seu centre, puix en aquesta ocasió la Joana ha ballat fins a perdre alè i la vida s'ha fet més inquieta i turmentada, ja que al turment d'ésser home i a la inquietud del viure en un món advers, s'ha afegit la inseguretats del pa i de la vida mateixa.

Com havem de tenir lleure de llegir les descripcions del monument artístic ja buit, les evocacions dels ambients esvaïts, les pintures dels paisatges formosos, els himnes a les ciutats mortes, si no tenim temps de viure amb tranquil·litat i detenció el monument, l'ambient, el paisatge, la ciutat que ens ofereixen treure'ns de la prova quotidiana i submergir-nos en el bany de bellesa de les coses inútils?

Tenim pressa, ens agullona la necessitat, ens encaça la mort i allà resten les coses que es van consumir en llur bellesa allunyada, gairebé diríem deshumanitzada.

Amb aquestes coses tràgicament oblidades o no fruídes, van morint llurs reflexos: les pàgines dels llibres que encisaren una generació i que avui ja no són llegits sinó per algun professor d'estètica desitjós de no oblidar la literatura d'un moment i per algun fidel rerassagat on el culte d'una religió de la bellesa.

Maurice Barrès, l'ídol de les joventuts lletraferides d'una França que anava a rebre una convulsió absoluta, ja és mort i la seva obra ha perdut el ressò que li donaven el patriotisme dalerós i el dilettantisme satisfet.

Gabriele D'Annunzio s'extingeix en les penombres i en els silencis del llac de Garda i la seva literatura és desdenyada pels que ja no tenim humor de sadollar-nos d'una prosa tumultuosa.

Enrique Larreta, el gran escriptor argentí, no es renova i resta l'autor de *La Gloria de Don Ramiro*.

La vida espanyola durant el regnat de Felip II és evocada amb meravellosa precisió quant als fets i quant a l'ambient, però en la pintura hi ha certa aplicació magnífica, cert embelliment deliciós. L'Es-

Larreta hi prodigà l'estil del virtuós que sap convertir en or el rovell de la ferralla i en llum el reflex de les pedres esmolades pel fregadís del temps.

Avila de los Caballeros, que a l'època de Felip II devia ésser una petita ciutat dins la qual uns milers d'habitants vegetaven a l'ombra de les parets massisses, projectada per la llanterna màgica de l'escriptor, ens sembla una gran ciutat on es mouen pausadament les figures dels cavalls que s'arrisquen a plantar cara a la Corona espanyola en els moments de la seva puixança més extensa.

El marc ajuda el novel·lista i Avila enclou un món suggestiu que comença i acaba en les pedres glorioses i s'enlaira amb les figures hieràtiques dels homes que ho poden perdre tot en la rebel·lia, tot, menys l'honor i la gallardia del gest arriscat.

D'aquest ambient saturat d'història emana un encís pastat d'humanitat i d'idealisme que ens corpen, ens seduïx i ens anima a seguir en la lectura, fins a l'acabament, tot fruit de la narració i de les descripcions tan evocatives.

Les pedres seculares, els mobles artístics, les figures fatxendoses es converteixen en quelcom sensual que ens treu de la vida quotidiana i de les seves misèries per a dur-nos a un país de somni. Qui hagi peregrinat per les terres de Castella amb els ulls meravellats pels edificis magnífics i els seus rebrotats pels camins pedregosos, en llegir l'obra de Larreta, es sent embolcallat de la Castella que ha conegut en les seves realitats contradictòries. Es la mateixa, però animada per l'omnipotència d'una ploma de màgic que converteix en riquesa i flonjor fins els parraocs del captaiere.

Es dolç perdre's en la Castella trucada per la generositat i la magnificència de Larreta, i, en les sensualitats de la seva prosa opulenta, hom es sent perdre del somni i arriba a barrejar el que correspon a la realitat i el que és producte de la fantasia. Miracle de l'art generós que no podia durar, com no duren les estones de la vida en què hom deixa de banda tota misèria per a viure una ficció ben presentada.

Aquest mèrit de la prosa de Larreta que recolza en l'evocació d'un passat magnífic, es troba defraudat quan presenta un escenari actual.

Zogóbi, la novel·la que es descabdella en la pampa argentina, malgrat ésser una obra ben escrita i ben estudiada—Larreta hi treballà dotze anys—, no pot equiparar-se a *La Gloria de Don Ramiro*.

Té moments encertats com l'escena de l'assassinat en què la turgència del pit de la víctima revela al matador que no ha clavet el punyal en el pit de l'home avorrit sinó en el de la dona estimada; ofereix escenes gracioses com la del capellà que compara la casulla a una guitarra per la semblança del dibuix; conté figures simpàtiques com la del protagonista; desplega magnificències com les evocacions i els elogis de la pampa immensa i fecunda... Però resta una novel·la llunyana de la genial opulència de *La Gloria de Don Ramiro*.

Trista condició dels que arribaren a produir una obra mestra que no ha de repetir-se! Fonda tragèdia de l'escriptor que sobreviu a la seva època!

Més tard, quan les modes literàries hagin caigut en la llunyania i la història les projecti en l'horitzó amb el color propi de cada una, arribarà l'hora de la justícia.

Però l'època subsegüent a l'esclat d'una modalitat artística no és apta per a comprendre el que tot just se n'ha anat i encara pugna per mantenir-se.

Segurament per això la generació actual no pot avenir-se amb l'obra d'art d'Enrique Larreta, que ahir ens semblava una perfecció.

MIQUEL CAPDEVILA

«No em parleu de novel·les!»

Un diari catòlic, no fa molts dies, clavava una enquesta a una editorial respectable perquè, segons ell, les obres que edita són obscenes o poc morals i partidistes. Si en aquesta terra nostra abundessin les editorials de literatura catalana hi tindriem poc a dir, però es tracta de l'única empresa que edita amb regularitat literatura moderna en llengua catalana; l'única porta on els escriptors de novel·les, que encara creuen en Catalunya, poden anar a trucar. Ja ho sé que desgraciadament és una qualitat molt nostra això d'arremetre contra els homes i les coses d'un cert prestigi, però no s'hi hauria de valer.

«Es que dintre el pobre clos de les lletres catalanes caldrà destriar-nos també en dretes i esquerres? Galdosa perspectiva! Per bé que si ha d'ésser així, l'esmentat diari i el nucli que aixopluga, mentre prepara les escomeses, podria organitzar, per exemple, una editorial per tal d'investigar si és possible produir bona literatura catalana blanca però més digna de la que corre per ací, lliure de folc-i-torrisme i d'allò que hom anomena teatre catòlic. A veure si tenim la sort, llavors, que ens sortís un Mauriac català. (Però ara penso: si ens sortís un Mauriac català, seria reconegut en la nostra terra com un novel·lista catòlic? Ho dubto. L'aire de certes contrades espirituals de Catalunya és molt més eixarreit que a França.)

I bé, una empresa editorial així, com moltes altres coses, no hi fóra pas sobrer a Catalunya. Em faig ben bé càrrec, però, que no és temps massa propici. Com que en el nostre país anem a rauxes, s'escau que la novel·la, per a la qual tant havíem sospirat uns quants anys enrera, ara és mirada amb una ampla rialla de menyspreu.

«Novelles?—diuen alguns—. Déu ens guard de fer mai una cosa tan inferior. Jo em dedico a la història; oh, la Història! Jo em decanto per a l'especulació política; oh, la Política! I mentrestant, pas als clàssics. Oh, els Clàssics!»

Excel·lent que no es deixi apagar la flama en els altars de Clio i de la nova musa que es deu cuidar de la política. Admirable, esplèndid també que l'alta cultura sigui expandida en paraules catalanes i que la colla solennial de volums grocs porti el nom de Catalunya pel món, però la Fundació Bernat Metge i les tres Bibles resultaran ben poca cosa si al damunt, entre tots, no hi sabem bastir un monument, petit o gran, però nostre, amb la nostra fesomia veritable.

I això no ho aconseguirem pas menyspreant ara un gènere literari adés un altre, sinó estimant-los tots; i menys sabotejant les poques empreses que editen llibres catalans, sinó multiplicant-les, encoratjant-les, mecenant-les.

JOAN DUC I AGULLO

Léon Hennique

El degà de l'Acadèmia Francesa, Paul Bourget, ha mort a vuitanta-tres anys. El de l'Acadèmia Goncourt, Léon Hennique, a vuitanta-quatre, el mateix dia.

Era el darrer sobrevivent de les *soirées de Médan* i, amb J.-H. Rosny, el darrer supervivent de l'Acadèmia Goncourt nomenat directament pel seu fundador, Edmond.

Havia pres una part important en la fundació de l'Acadèmia Goncourt, la qual presidí des de la mort de J.-K. Husymans, però més tard dimití el càrrec.

Darrer sobrevivent de l'època naturalista, feia ja més d'un quart de segle que havia deixat d'escriure novel·les i obres de teatre, de tal manera que llurs títols ja no es troben en la memòria de ningú, sinó en els manuals i en les enciclopedies. No solament no escrivia, sinó que el pessimisme s'havia apoderat d'ell.

—Quin dels vostres llibres preferiu?—

—No me n'agrada cap.
—Però quin ha tingut més èxit?
—El més dolent.

FITO
CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 14655

Llibres per a Reis

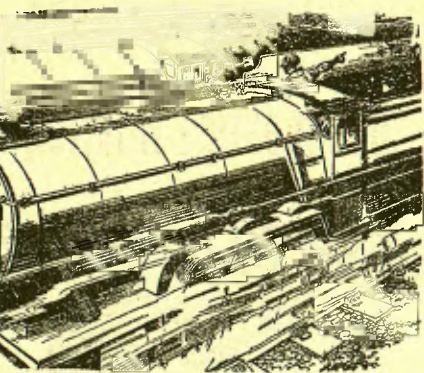
LIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciència)

—Frena una mica i digues-me què et sembla la rossa que va al segon compartiment!...
(London Opinion)

GRAN HOTEL
—L'aigua d'afaitar-me era freda i una mica bruta.
—Però si era el cafè!
(Il 420, Florència)

No us descuideu de visitar la nostra Gran Exposició de

LLIBRES PER A INFANTS

Catalans, Castellans, Francesos i Anglesos

Gran assortiment en:

Capses pintura :: Llapis colors :: Meccanos

Nic :: Esferes :: Estilogràfiques, etc.

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda de Sant Pere, 3

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions PROJECTOR Primitius flamencs

Guillem Bestard

La Sala Barcino ha donat entrada al seu local a la fotografia artística valent-se de les proves de Guillem Bestard.

No hi ha res a dir per tal com la qualitat assolida pel fotògraf és de bon tros superior en emotivitat i bellesa plàstica a moltíssima de la pintura que es realitza i que sembla adquirir drets expositius pel sol fet d'ésser elaborada amb uns materials clàssics.

El fotògraf Bestard ha fotografat Mallor-

questa nota paisatgística, sacrificant les escenes marítimes. És cert, però, que la primera és superior a la seva manifestació anterior. Conté més elements propicis per a la manera senyorial i grandiloquent clàssica en el nostre pintor vilanoví. De totes maneres, és al port i a la platja on l'artista troba el punt just de la personalitat.

Particularment el port de Barcelona. Totes les teles que a ell fan referència són, sense cap classe de dubte, de les més ho-

Joan Serra — Paisatge

ca com a pintor, amb retina i sensibilitat de pintor, i amb les gales d'una tècnica perfecta ha realitzat un conjunt força important.

Shum

Shum ha volgut donar més extensió a la seva obra dedicada fins ara al camp que emmarquen les possibilitats d'un dibuixant polític, valent-se d'una col·lecció de dibuixos que ha exposat a les Galeries Syra.

No ha eclipsat la seva personalitat, ja que en totes les obres traspua l'especial configuració espiritual de l'artista que es diverteix comentant l'agredolç de totes les coses del món sota un aspecte protagonístic reservat als infants que treu part del verd dels temes.

Ultra aquesta nova modalitat, Shum fa efectiva una altra estilística, molt més personal, més concisa, que ajuda a fer més interessant el conjunt.

Yvette Alde

L'obsessió de la pintura d'Yvette Alde, que dissabte inaugura l'exposició a les Galeries Syra, és d'un ordre biològic. Alde ha transportat a la tela el panxeix i la roentor de la terra de Mallorca i ha encaixat de manera idònia a la pintura moderna tots els accidents que d'ella es desprenen, reaccionant virilment contra els trencacolls de la luxúria colorística i a favor de l'estat de coses pictòriques que es necessiten per a fer el trasumptu mallorquí. Tot això aconseguint sense l'èxtasi ni l'espaiament que proporcionen aquests escenaris a les retines dels artistes de la banda nord de la comunitat llatina.

No pot dissimular l'entusiasme produït per la presència dels models naturals i dels més o menys assimilats a casa nostra. Tota la producció és una perfecta insistència sobre el fet i tant al paisatge com als braus que ha pintat hi ha recalca les excel·lències observades, que ha realitzat amb la col·laboració de les seves dots d'artista brillant i amb un sentit molt agut de la intel·ligència típica del pintor de París.

Alexandre de Castanyes

Quan l'any passat, a la mateixa Pinacoteca, Alexandre de Cabanyes ens presentava la seva exposició, dèiem que així, en còmoda posició comparativa, preferiem el pintor de mar que el de muntanya, més ben dit, el paisatgista.

Ara Cabanyes ha cultivat encara més

mogències i sentides que han elaborat les mans incansables d'Alexandre de Cabanyes. En aquestes hi ha aquell sentit de realitat unit a la musiqueta de l'emoció estupefada amable i insensiblement desviada que és la gran recomanació del pintor, ja que amb això assoleix el complet de l'artista savi d'ofici i tendre d'esperit que valora la pintura amb les aportacions de la sensibilitat òptica.

Joan Serra

Els que la nostra edat ens ha impedit d'assistir a l'oclosió o al seguit d'oclosions derivades de la personalitat artística del grup dels Evolucionistes, ens hem d'atendre al material històric que a hores d'ara ja ha redactat en part, en alguns magistrals articles, Just Cabot. A nosaltres, els Evolucionistes se'ns apareixen com uns artistes decisius sense període de formació, degut al fet que la quantitat d'obres d'aquella època que els hem pogut veure no és prou per a formar-nos una idea exactament clara del susdit període. Són artistes les primeres manifestacions dels quals ens han arribat ja envoltades de tota la seva formidable importància.

D'una part ho celebrem, perquè així ens hem estalviat dubtes i temences (cas que aquestes hagin existit en el seu procés). Joan Serra, ferm participant de la magnífica trilogia que Just Cabot esmentava la setmana passada, adquireix aquesta qualitat especial que aludem. De sempre l'hem vist el pintor segur i en ascens categòric.

L'exposició de l'any passat l'assenyalàvem com un màxim sense reserves. Amb la que s'inaugurava dissabte passat a la Sala Parés, hem de fer el mateix.

Com aquella, inclou tots els prodigis d'una pintura immensa, que en la seva absoluta integritat no dona a entendre cap desmai ni cap flaqueja. Pintura damunt la qual pot confeigir-se l'enfilall d'elogis que no voldríem redactar per por a aquella mena de protocolarisme comprometedor de les coses essencialment rellevants.

Es molt millor en referir-se a Joan Serra parlar en termes d'apologia general, no pas excitant l'atenció sobre punts determinats, sinó remarcant tot l'enorme poder substancial, la taumaturgicà gràcia de la descripció, lírica, abundant, plètrica de carn i d'esperit i definitivament associada al millor nucli de la gran pintura representativa del segle que estem vivint.

ENRIC F. GUAL

Jacques Callot

A la Biblioteca Nacional de París, ha tingut lloc aquests dies una exposició de dibuixos i gravats en commemoració del tercer centenari de la mort de Jacques Callot, extraordinari gravador i dibuixant, de tan decisiva influència en la història de la pintura francesa.

Callot fou home de vida complicada i fascinant i la seva personalitat adquirí severes proporcions al contacte d'homos il·lustres de l'època.

Artísticament, la seva obra fou rellevant, i arribà a l'honor d'influir l'esperit del jove Rembrandt. Es abans de tot un home meravellat de les coses que passen pel món. No és un intèrpret tendenciós o fàcilment assequible per les emocions. Té el do del comentarista net de prejudicis i el seu esperit tradueix amb idèntica fe i resultats aspectes de suplicis de guerra i l'espectacle diametralment oposat, ple de la ingenuïtat que expressa la preciosa estampa *Fiera de l'Imprunetta* que es guarda a la Galeria dels Oficis de Florència.

Mathey ha volgut veure en l'obra de Callot un pòsit de remarcable ironia que no considerem acceptable. Té més d'infant. Els efectes que produeix són clàssics d'aquesta manera d'infant que diu coses sense abastar-ne les conseqüències.

Aquestes han estat diverses; una de les més profundes la que sentí el suec Levertin, impressionat per les tragèdies i epigrames sortits amb igual potència emotiva de la seva imaginació fecunda i que el conduí a escriure: «Herois humans!... la vostra lluita per la vida és similar a la de les puces, els vostres drames iguals als de les formigues, les vostres festes són com els balls dels grans de pols enmig d'un raig de sol crepuscular!...»

Galeries d'Art

SYRA

Y. ALDE (pintura)

SHUM (pintura)

Joguines i presents per a Reis

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS

MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

MAURICI VALLS QUER

(pintura)

Joguines fines i presents per a Reis

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA D'ANTIGUITATS

JOAN SERRA

(pintura)

EXPOSICIO DE PINTURA CATALANA

SALA GASPÀR

Consell de Cent, 323

(entre Rambla de Catalunya i Balmes)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

Dia 11 inauguració de l'exposició de BERNARDINO de PANTORBA (pintura)

Exposició de quadres, joguines i altres objectes i presents per a Reis

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

EXPOSICIO

ALEXANDRE de CABANYES

(pintura)

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN

MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

GRAN EXPOSICIO DE PINTURES D'EUGENIO HERMOSO

Oberta fins al 10 gener

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

II (*)

Quan més a fons s'estudia la constel·lació dels pintors primitius de Flandes, més esclat adquireix l'obra i la personalitat de Rogier Van der Weyden, conegut també amb els noms de Rogier de le Pasture, Rogier de Bruges i Rogier de Bruxelles. El diari d'Albert Durer consigna que la pintura flamenca de la seva època era presidida pels fruits

capital brabançona en 1464, essent enterrat junt amb la seva esposa en la desapareguda capella de Santa Caterina de l'església de Santa Gúdula.

Dintre els límits no massa dilatats del primitivisme, el geni de Rogier de le Pasture es revela com el d'un inquiet, en contínua evolució. Tal com avui pot observar-se, la seva trajectòria artística comprèn tres períodes que s'escalonen gradualment, sense transicions sobtades. En el primer

— època d'assimilació d'ofici, de formació —, predomina el delit naturalista de reproduir el món físic amb fidelitat implacable. La subjecció a Van Eyck és ben manifesta. Els rostres i les carnades són gairebé còpia de les del mestre, per bé que en la coloració de les robes i en el dibuix dels plecs traspua inicialment la tendència a l'emancipació d'un temperament amb vitalitat pròpia, com pot constatar-se en la *Santa Caterina*, en *L'Anunciació* del museu de Brusselles i en l'altre tema igual de la col·lecció de la princesa de Mérode-Westerloo. La independència es fa cada vegada més vistosa. La *Pietat* del Museu Reial brusselès i *La Deposició* dels Oficis anuncien ja amb veu clara l'esclat triomfal del *Davallament de la Creu* de l'Escorial; obra cabdal del pintor amb la qual s'enceta el segon període, el de sana maduresa i plenitud de facultats. El dibuix s'ha enrobustit i s'ha afinat, el color s'ha fet delicat i complex, el sentit de la composició i l'estructuració dels volums han adquirit una amplitud encara inconeguda a Flandes. Són els temps del formidable políptic de Beaume, de les malagunyades pintures del palau municipal, d'*Els set sacraments* d'Anvers, del

«La Verge i el Nen», de Rogier de le Pasture, dit Van der Weyden (Museu de Chicago)

de tres grans mestres: Joan, Roger i Huc; patronímics que designen Van Eyck, Van der Weyden i Van der Goes. L'acció depuradora del temps ha reservat la plaça més modesta al monjo Van der Goes i tendeix progressivament a situar Rogier de le Pasture en el primer pla d'aquell triumvirat. És de suposar que aquesta gradació no serà feta sense protesta de molts apassionats de la pintura eyckiana, disposats, si convé, a fer valer no sols el que podríem dir-ne drets adquirits en les valoracions corrents fins ara, sinó també la distància jeràrquica que va de mestre a deixeble; cosa realment absurda si es vol fer anar més enllà del temps d'aprenentatge. Innegablement, el dibuix de Van Eyck és d'una finor, d'una precisió i d'una fermesa inigualada per cap dels seus successors immediats, però Van der Weyden el supera en qualitats específicament pictòriques. D'antuvi, en les composicions del seu període de plenitud, les imatges acusen una tendència — inicial, és clar — a l'actitud dinàmica, a l'expressió del moviment que, davant l'eixitura rígida estàtica de les formes de Van Eyck, marca un assenyalat progrés en la descoberta de les possibilitats de la plàstica plana. A més — i aquí arribem al principal factor de superioritat —, si bé el color de Van Eyck és veritablement ric i brillant, el seu joc de matisos queda força limitat, com correspon al primitiu típic, mentre en Van der Weyden les matisacions guanyen en extensió i, alhora, els recursos colorístics es fan més savis i complexos pel fet d'intentar ja captar el secret dels reflexos cromàtics, com pot apreciar-se en els rosats tendres ombrejats per blaus i violetes i en els blaus foscos amb tonalitats grises i amb lluïssors verdegants.

Consti que prescindim deliberadament del rebregat («sentiment tràgic») que tants comentaristes han abonat al compte de l'obra de Rogier, presentant-lo com l'introduïdor del sentit del patètic en l'art de Flandes. Si aquest fenomen existís, serà tan respectable com es vulgui, però no tindrà més que un abast purament literari que en cap cas no afegirà ni restarà res de nou als veritables mèrits de l'artista.

Els elements biogràfics d'aquest pintor coneguts fins avui són molt reduïts. En farem una enumeració succinta amb el propòsit de fer més entenedors alguns dels motius als quals haurem de referir-nos. Nat a Tournai entre 1399 i 1400, s'ignora tot de la seva primera joventut. Quan, després d'haver treballat a Holanda, al servei dels ducs Guillem i Joan de Baviera, Joan Van Eyck es traslladava a Bruges per a passar a servir el duc de Borgonya Felip el Bo, s'assenyala tot seguit la presència de Van der Weyden en la mateixa ciutat. Fins la data de la seva instal·lació a Brusselles, pels volts de 1430, Rogier exercí la seva professió en la Flandes occidental, disciplinat per les lliçons i la influència de Joan Van Eyck. Fou durant aquesta etapa, en la qual era conegut pel nom de Rogier de Bruges, que degué realitzar les pintures de la capella del palau de Carles V, esmentades en el diari de Durer. L'any 1435 es troba residint fixament a Brusselles, nomenat pintor oficial de la ciutat (*Portreter der stad van Brussel*) i executant com a tal quatre grans composicions representant exemples de justícia inspirats en la història de Trajà i en la llegenda de Herkenbald. D'aquestes composicions, destinades a l'ornamentació de la sala de magistrats municipals de la Casa de la Ciutat, avui només en queda el testimoni altament encomiàstic dels que pogueren contemplar-les i el que podem imaginar-nos a través de les reproduccions en tapissaria que posseïx el museu de Berna. El pintor pren per muller Elisabeth Goffaert, filla d'un sabater brusselès. En ocasió del jubileu del papa Nicolau V, celebrat l'any 1450, anava a Roma i es deturava pel camí a visitar la cort de Lionel d'Este, a Ferrara. Morí a la

deliciós retrat de Meliadusa d'Este. Paulatinament, a mesura que els anys es fan feixucs, el temps de l'artista declina, perd allò. Per exageració de tendència, per comoditat o bé per manca de control sobre impulsos purament subjectius, de vegades les formes semblen voler encarnar un cert idealisme traduït plàsticament en estilitzacions no massa consistentes. La sòlida construcció precedent s'abaneix. De tant en tant, però, el vell lleó encara es sap redreçar, ple de coratge, i atényer altra vegada les grans victòries, com les que obté amb els retrats de Laurent Froimont i de *L'Home de la sageta*. En altres moments, Van der Weyden reprèn la factura dels anys primerencs i, filtrant-la amb el sedàs d'una llarga i profitosa experiència, obté encara valuosos troballes, aspecte en el qual la celebrada producció *Sant Luc pintant la Verge* és potser la més característica. Per cert que d'aquesta composició (una antiga tradició assegura que el rostre de Sant Luc és l'autoretrat de Rogier) n'existeixen diverses rèpliques, entre les quals la de Munic era considerada com la millor i adhuc, per algun expert, com l'original; fins que, fa poc més d'un any i mig, la del museu de Boston fou enviada a Berlín per tal d'ésser sotmesa a restauració i, bon punt foren llevades les capes semiopagues de vernís ranci i pogué observar-se bé la grafia línia, les gammes cromàtiques i la qualitat material de la pintura, Emile Renders i Max J. Friedländer — considerats com els dos primers especialistes d'estudis rogerians — no vacil·laren a certificar tot seguit l'obra de Boston filla legítima del mestre de Tournai.

En el panorama total de l'art clàssic flamenc, la personalitat de Van der Weyden representa un element de la més alta categoria. Més d'un important artista posterior semblarà que l'hagi precedit en el temps. La majoria dels imatgers brabançons del segle xv i d'una part del següents queren en ell motius d'inspiració. La seva influència pesa arreu, sense que s'escapin de reflectir-la ni Memling ni Patinir. Les nombroses Verges amb l'infant Jesús de la segona meitat de la seva carrera — avui disperses per Bruges, Anvers, Viena i Londres — creen un determinat tipus virgínel que guanya per mà el de les creacions eyckianes i constitueix un model que atreu fins les llunyanes escoles de Colònia i d'Avinyó. De costat amb Joan Van Eyck, presideix per dret propi tota la primera fase d'un cicle artístic meravellós; l'etapa que arriba fins a Gérard David, Metsys i Van Orley i fineix amb l'aparició de Pieter Bruegel.

ALBERT JUNYENT

(Segueix a la pàgina 8)

Aquest número ha passat per la censura

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

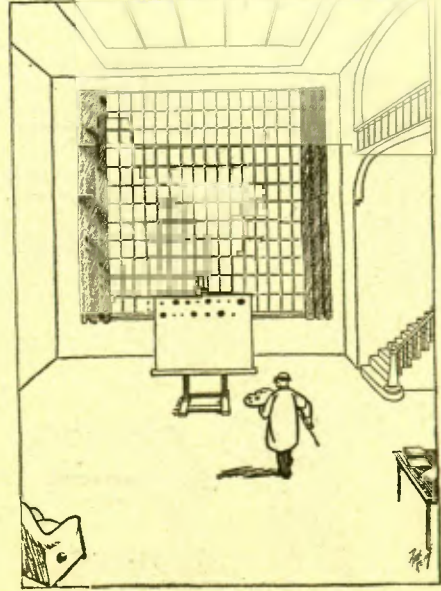
tots els dissabtes a la tarda, diumenges i festius matí i tarda

Grans curses de llebrers

Un dia de vent i una persona ben intencionada.

(Schweizer Illustrierte Zeitung)

L'artista dibuixant de punts en una funció tipogràfica.

(Life, Nova York)

(*) Vegi's MIRADOR, número 357.

Primitius flamencs PANORAMA MUSICA

(Ve de la pàgina 7)

Per mor de la penúria dels coneixements que es posseïen referents a la joventut de Rogier de la Pasture, fa anys hi ha plantejat un «cas Van der Weyden»;

l'aprenentatge al costat de Van Eyck. A part de la inconfusible empremta eyckiana que evidencien al primer cop d'ull les obres del seu primer període, la tradició ho afirma i ho corroboren veus tan autoritzades com les de Ciriac d'Ancona, Facius, Durer, Vasari i Giovanni Santi, el pare de Rafael.

Thelma Todd
Feia mesos que la vamp rossa havia rebut una carta amenaçant-la si no pagava 10.000 dòllars. Darrerament, n'havia rebuda una altra també amenaçadora.

Thelma Todd

lència. Alguns han parlat d'intoxicació... Els diaris americans assenyalen dues incidències.

Una és la desaparició de Caleb Milne, autor, actor i postor en escena. La darrera vegada que fou vist, no tenia ni cinc. La seva família havia rebut una carta demanant un rescat si volen tornar a veure el desaparegut.

L'altra coincidència és un film rodat recentment a Los Angeles, amb un assassinat executat en condicions idèntiques a les que volten la mort de Thelma Todd.

Thelma Todd era institutriu. Un concurs, els guanyadors del qual havien d'ésser contractats als estudis de Long Island, la féu entrar en el cinema. Després anà a Hollywood. Hal Roach la contractà, després va passar a la First National. Treballà amb els germans Marx, amb Wheeler i Woolsey en Hip! hip! hooray!, en Fra Diavolo amb Laurel i Hardy.

Des de feia algun temps, volia alliberar-se del cinema i havia obert una mena de restaurant. Però no ha pogut escapar-se del cinema tan fàcilment com deu anys enrera de l'escola.

Notícies curtes

La Kermesse heroica, de Jacques Feyder, ha rebut el Gran Premi del Cinema Francès. — Walt Disney ha rebut la Legió d'Honor.

— Leni Riefenstahl rodarà un film sobre les Olimpíades de Berlín.

— S'atribueix a Douglas Fairbanks la intenció de realitzar un Marco Polo, els principals exteriors del qual seran rodats a Xina.

— El pròxim film de Joan Crawford serà Saratoga, amb diàlegs d'Anita Loos, l'autora de Gentlemen prefer blondes.

— Conrad Veidt ha fet a la Gaumont British un film de la comèdia de Jerome K. Jerome, The passing of the third floor back.

— Charles Boyer serà Harun-al-Rasxid en el film tret de Les Mil Nits i Una Nit que rodarà a Hollywood a començos d'any, que potser serà en colors i del qual no ha estat designada encara la Scheherazada.

— Ha mort Vera Baranovskaia, que després d'ésser actriu del Teatre d'Art de Moscou, interpretà La Mare, de Pudovkin.

Una setantena d'anys enrera, l'arxiver A. Pinchart desenterrà un document en el qual s'especifica que un cert Rogelet de la Pasture, fill de Tournai, era reconegut mestre pintor l'any 1432, després de passar-ne cinc d'aprenentatge al costat del mestre tounaisià Robert Campin.

Examinem els efectius testificis i dialèctics que s'arrengieren a banda i banda:

Jules Destrée, diputat per Charleroi i ex-ministre de Belles Arts, autor de diferents assaigs i d'un llibre sobre Rogier; l'expert Georges Hulín i el crític Edouard Michel, de París, recolzats per Les Amis de l'Art Wallon i llur revista Wallonia, són al cap dels que menen el primer aspecte del plet. L'estada de Rogier de la Pasture a Flandes no és pas cosa ben provada. La documentació advocada a aquest fi i la que assenyalaria el pintor com a deixeble de Joan Van Eyck no té res de precisa, sense comptar les confusions que poden originar-se de l'habitud dels antics d'anomenar sovint la gent només que per llur nom de pila.

Emile Renders, de Bruges, expert, col·leccionista i historiador d'art, conegudíssim per la seva aportació al «cas Van Eyck» amb els llibres Hubert Van Eyck, Personnage de Légende i Jean Van Eyck, son Oeuvre, son Style, son Evolution et la Légende d'un Frère Peintre; autor també de dos volums no menys documentats — ni discutits — titulats La Solution du Problème Van der Weyden-Flemalle-Campin, és el que, des de l'altra trinxera, dirigeix un foc vivíssim. Per bé que fill de Tournai, Roger és d'ascendència flamenc. Mai un waló no ha sabut articular «Weyden» amb l'accent degut. «De la Pasture» és un denominatiu resultant de l'antiga habitud d'afrancesar els noms flamencs transplantedats als dominis dels reis francs (Van Kampen es convertia en Descamps, Van Koninxloo en du Royaume, Van de Putte en de la Fosse, etc.). En canvi, mai no era alterat el nom dels estrangers que passaven als Estats del duc de Borgonya.

El sojorn de Roger a Flandes no sols està demostrat a bastament, sinó que consta que allí repregué el seu antic nom de família, Van der Weyden, i era anomenat familiarment Roger de Bruges. Impossible de negar

Hem de reconèixer que, deixant de banda algunes exageracions polèmiques, aquesta darrera argumentació és la que posem més versemblança i més solidesa.

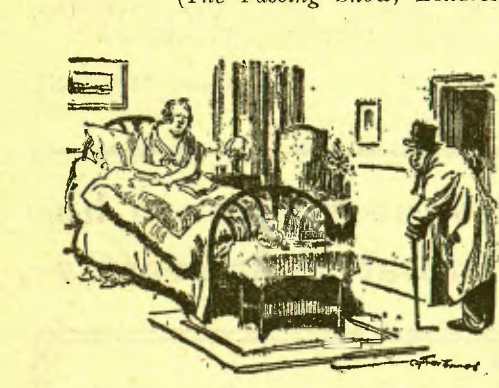
Brussel·les, ciutat pròdiga en glorificacions estatutàries de la més diversa qualitat i significació (prodigialitat estesa fins al conegut i curiós monument erigit en honor de Ferrer i Guàrdia), havia oblidat de reservar un lloc d'honor a la pintura entre la seva profusió de pedestals. Recentment, hom ha volgut redimir aquesta llacuna bastint una alegoria a la memòria de Roger Van der Weyden. L'emplaçament està fixat, el bronze és fos. Però la cosa s'ha encallat en el moment d'anar a gravar la inscripció que ha de dur el sòcol. Els punts de vista contraposats que acabem de recensionar es concentren, en aquest cas, en la lluita per si la primacia correspon a la denominació «Van der Weyden» o la «de la Pasture».

Tractant-se d'un cognom, no queda ni el refugi de recórrer al terreny neutral d'una llengua morta — com va fer-se en el cas de la llegenda llatina que subratlla l'efígie eqüestre de Leopold II. La pugna es fa tossuda, alternant la pressió sorda amb l'escomesa estrident. S'esgrimeixen citacions documentals i polsines d'arxiu amb un afany unilatral. Esclaten recíprocs acusacions de flamingantisme i de walonisme. En l'escalf de la batussa, algun prestigiós erudit s'ha llançat a arriscar l'autoritat de la seva ciència pel perillós pendís del pamphletari. I és que, quan la passió partidista vol fer-se mestressa dels esperits, fins en la historiografia de les matèries més nobles i elevades Plutarco no sap estar-se de mentir.

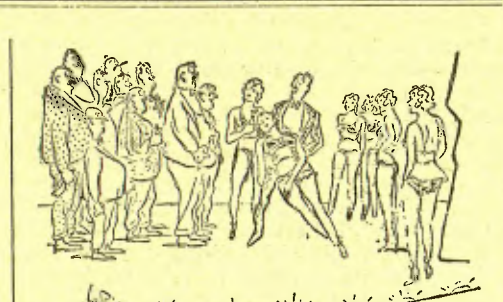
ALBERT JUNYENT

L'esportiu. — Ben bé som trenta-mil a veure aquest partit! L'espectador baix. — Trenta-mil menys un!

—Per què tornes a aquesta hora? —Per a esmorzar... (The Humorist, Londres)

—Es possible que hi hagués tants metges a la sala? (Life, Nova York)

El pare d'ella. — Us aviso que sempre apago la llum a dos quarts de dotze. Ell. — Molt bé, molt bé... I, per a esperar aquesta hora, no ens podria deixar algun llibre? (The Humorist, Londres)

Salazar a Discòfils

A totes les grans ciutats civilitzades, excepte, ai fas!, a la nostra Barcelona, funcionen regularment una o diverses orquestres professionals i un cert nombre de formacions de música de cambra que permeten als amants de la música mantenir-se al corrent de la producció d'arreu del món, sense haver de recaptar necessàriament el concurs d'artistes de fora.

féu remarcar l'evolució de l'autor vers un estil sobri i despullat, severament contrapuntístic, ben lluny de l'esclatant magnificència orquestral del Sacre du Printemps i de l'eslavisme de Petruixka.

Però com que això no era encara suficient, un grup dels més entusiastes va decidir apel·lar a un altre mitjà, el de comunicar a tothom que s'hi interessés les reproduccions mecàniques, els discos, en una paraula, que, bé perquè hi fossin enregistrades obres poc conegudes i dignes d'una major vulgarització, bé perquè es tractés d'interpretacions o simplement d'impressions particularment remarcables, merescissin aquesta difusió.

J. PETIT

El president de la S. I. M. C., Mr. E. J. Dent, rep els crítics musicals de Barcelona

El dimarts passat a migdia, el senyor Edward J. Dent, professor de musicologia a la Universitat d'Oxford, president de la S.I.M.C. i de la Societat Internacional de Musicologia, va reunir a l'Hotel Colón els crítics musicals dels diaris i periòdics de Barcelona, als quals va obsequiar amb un còctel.

El mestre Lamote, membre del jurat de la S.I.M.C., dirigi als reunits uns breus mots de salutació i de presentació de mister Dent, i aquest, seguidament, els adreçà la paraula per explicar què és la S.I.M.C., quina relació té amb la Societat de Musicologia, i com és gran el seu agraïment per la generosa acollida que ha trobat, tant a Barcelona com a Madrid. Es congratulà, sobretot, que hi figurin personalitats espanyoles com el mestre Manuel de Falla, i catalanes com Mn. Higiní Anglès, un savi de renom internacional—digué—, i el compositor Robert Gerhard.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

SAVOY LES ULTIMES NOTICIES DEL MÓN PASSEIG DE GRACIA, 86.—Teléfono 76988 Sessió contínua des de les tres de la tarda a la una de la nit BUTACA, UNA PESSETA NOTICIARIS FOX MOVIEZONE FRANCE ACTUALITES AL PAIS DELS OCELLS Dibuixos de Terry Toon A LA RECERCA DELS EXPLO-RADORS Aventures d'un «cameramen» RESUM GRAFIC 1935 Recopilació dels fets més importants de l'any passat

EL BILLAR NOU (The Humorist, Londres) Illustrations showing people playing billiards in various settings.

LLORENS RAMBLA DE LES FLORS-30 IMPRESOS COSTA NOU DE LA RAMBLA, 45 BARCELONA